ANT

Haftalık Dergi • 22 Ekim 1968 • Sayı 95 • 125 Kuruş

DE GAULLE NİÇİN GELİYOR?

13 ekim

14 ekim

15 ekim

16 ekim

HAFTANIN NOTLARI

CKMP'de çözülme

Son günlerde tam bir faşist parti hüviyetine bürünen Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nde çözülme başlamış ve Genel Sekreter Mustafa Kaplan partiden istifa etmiştir. MBK'nın ilk üyelerinden olan Mustafa Kaplan istifasından sonra yaptığı açıklamada «Bugün takip ve devam ettirilen parti politikası programımızı ve kişiliğimiz red ve inkâr eden bir mahiyet almıştır. Kongrece tasvip ve tescil edilen radikal hamleci programımıza rağmen, parti, yetkisiz kişilerin sorumsuz beyanları ile gün geçtikçe sağa doğru itilmekte, tutucu ve gerici bir hüviyete sokulmaktadır. Bu hareketlere karşı giriştiğimiz mücadelelerde başkanlık ya tarafsız kalmış veya tâvizkâr tutumu ile durumu idare yoluna gitmiştir.» demiştir. Bilindiği gibi faşist unsurların hâkim duruma geçtiği CKMP geçen yaz çeşitli yerlerde komando kursları, açtırarak Hitler gibi antidemokratik bir mücadele metodunu benimsemiş ve Partiler Kanunu'nu da ihlal etmiştir. Kaplan'ın istifasından sonra partideki diğer sağduyu sahibi üyelerin de istifaları beklenmektedir.

Panama'da darbe

Panama'nın onbir gün önce seçilen Cumhurbaşkanı Arias, «Ulusal Muhafız Kuvvetleri» tarafından görevinden uzaklaştırılmıştır. Darbenin nedeni olarak Muhafız Kuvvetleri Komutanı Bolivar Valentino ile darbeden sonra Kanal'daki Amerikan makamlarına sığınan Arias arasındaki ihtilaf gösterilmekte ise de, başlıca faktörün son aylarda iyice bozulan ekonomik durum olduğu anlaşılmaktadır. Hâlâ cunta yönetimi ile halk arasında yer yer çatışmalar olduğu ve halkın Arias lehinde gösteriler yaptığı bildirilmektedir. Cunta, ilk iş olarak ülkede sıkı yönetim ilan etmiş ve «şartlar düzelir düzelmez iktidarı sivillere devredeceğiz» demiştir. Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk, olayla ilgili demecinde «Panama ile hayati ilişkileri olduğunu belirtmiş, «bu bize sorumluluklar yüklemektedir» şeklinde konuşmuştur.

Yüzkarası!

Madrit'te yapılacak olan Uluslararası Zeytinyağı Birliği toplantısına katılacak olan Türk Heyeti Başkanlığı'na, Ticaret Bakanlığı, geçen yılki yağ skandalı sanıklarından Reşat Gomel'i getirmiştir. İtalya'ya karışık yağ sattığı için Türkiye'nin dış piyasalardaki itibarını beş paralık eden Gomel'in heyet başkanlığına getirilmesi büyük tepki yaratmış, İzmir Birinci Ağır Ceza Mahkemesi de, halen dâvası devam ettiği için kendisinin yurt dışına çıkmasına izin vermemiştir.

Derebeylik düzeni

Tarım İş Sendikası'nın Ankara'da başlayan genel kurul toplantısına verilen çalışma raporunda Türkiye'nin sanayi ile kalkınabileceği, sanayileşmenin ise tarım sektörünün desteğiyle gerçekleşebileceği öne sürülmekte, bunun için de Tarım İş Kanunu'nun bir an önce çıkartılması gerektiği belirtilmektedir. Bu kanunun çıkartılması için Türk-İş seviyesinde yapılagelen çalışmaların olumlu bir sonuç vermediğini bildiren raporda, «Bir yandan en ilkel metodlarla işletilen tarım arazisi, öte yandan derebeylik ilişkilerinin hüküm sürdüğü büyük araziler ve bir hiç karşılığında çalıştırılan milyonlarca tarım işçisi... Bu, Türkiye'nin bugüne kadar ciddi olarak ele alınmayan tarım politikasının acı tablosudur» denilmektedir.

Saygondan Ankara'ya

Amerika Birleşik Devletleri'nin Ankara Büyükelçiliği'ne Vietnam'daki Amerikan Barış Programı Başkanı Robert Komer atanmıştır. Türkiye'den agreman alan Komer bir ay içinde Ankara'ya gelerek görevine başlayacaktır. Vietnam Savaşı'nın en şiddetli devrelerinde Amerika'nın Vietnam'da uyguladığı sözde barış programı başkanı olarak çalışan Robert Komer, Pentagon'un en güvenilir kişilerinden biridir.

Dış yardımlar!

Karadeniz Bakır Kompleksleri için AID teşkilatının verdiği kredi Cumhuriyet Senatosu'nda tartışılmış, bazı üyeler, kompleks için gerekli kredinin ancak «kompleksin yeni bir şirkete devri şartıyla» verilmesinin iç işlerimize bir müdahale niteliğinde olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşılık Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin bu anlaşmayı savunmuştur. Öte yandan Avrupa Yatırımlar Bankası İdare Konseyi, Şale Köşkü'nde toplanarak kredilerin kullanılış biçimini kontrol etmeğe başlamıştır. Konsey Başkanı Paride Formentini, Keban ve Gökçekaya barajları ile Gediz Vadisi sulama projesi için 175 milyon dolarlık kredi açıldığını, kredilerin devlete verilmekle beraber özel sektörün esas alındığını ifade etmekten kaçınmayarak «Türkiye ekonomisinin belkemiğini teşkil eden işadamları ve sanayicilerle tanışmak imkânını bulacağız. Özel sektöre ulaşan kredilerin süresi proje şartlarına göre değişir» demiştir.

Öğretmen kıyımı

Kastamonu Kız İlköğretmen Okulu öğretmenlerinden TÖS üyesi Tevfik Müldür ile İsmet Yalçınkaya da öğretmen kıyımına uğramışlardır. Her ikisinin de zamansız ve usulsüz olarak başka yerlere atanması üzerine TÖS Kastamonu Şubesi sert bir bildiri yayınlayarak kıyımı protesto etmiştir.

Selçuk mahkûm oldu

İstanbul Toplu Basın Mahkemesi ile 3. Ağır Ceza mahkemesi'nde altı gazeteci daha çeşitli cezalara mahkûm edilmişlerdir. Toplu Basın Mahkemesi'nde Cumhuriyet'in fıkra yazarı İlhan Selçuk, «Bir tarih düşürmek» başlıklı yazısından dolayı «Başbakan'a hakaret ettiği» iddiasıyla eski yazı işleri müdürü Erol Dallı ile birlikte 3'er ay 15'er gün hapis ve 583 Lira para cezasına mahkûm edilmiştir. Bilindiği gibi «molla bozuntusu» deyiminden dolayı Selçuk hakkında Cumhurbaşkanı'na hakaret iddiasıyla dâva açılmış, daha sonra Demirel'in avukatı da yazıda asıl Başbakana hakaret edildiğini ileri sürerek dâvaya katılmıştı. Mahkeme yazıda Demirel'e hakaret edildiğini kararlaştırmış, verdiği cezayı da tecil etmemiştir. Johnson'ın İnönü'ye yazdığı mektubu Hürriyet Gazetesi'nde yayınlayan Ankara Temsilcisi Cüneyd Arcayürek ile Sorumlu Müdürü Ferhan Devekuşoğlu «yetkili makamların açıklanmasını men ettikleri malûmatı yayınlamak» suçuyla 6'şar ay hapse mahkûm edilmişlerdir. Ayrıca, Çetin Altan'ın açtığı şahsî hakaret dâvasında da Yeni İstanbul Gazetesi yazı işleri müdürlerinden Yücel Hacaloğlu ile Argun Berker 45'er gün hapse mahkûm olmuşlardır. Doğan Özgüden'in dergimizde yayınlanan «Bu terör ergeç sizi kahredecektir» ve «Basına karşı terör» başlıklı yazılarından dolayı açılan dâvaların duruşmasına da Toplu Basın Mahkemesi'nde devam edilmiştir.

İLHAN SELÇUK

Proleter şoför

Proleter Şoför Yalkın Özerden, Kadıköy'de şoförlere dağıttığı bir bildiriden dolayı «komünizm propogandası yaptığı» iddiasıyla Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmıştır. İlk duruşmada sorgusu yapılan Yalkın Özerden'e yargıç dâva ile ilgili olmayan sorular da sormuştur. Bunlar arasında «Dini inancın nedir?», «komünist misin?» gibi sorular da yer almaktadır. Komünizmle Mücadele Cemiyeti'nin kendisi hakkındaki iftiralarına cevap olmak üzere bildiri dağıttığını söyleyen Özerden'e hâkim nasihatte de bulunmuş, «Bak evladım. Ruslar böyle her memlekette komünistler yetiştirerek, seni başbakan yapacağız, der, sonra ipe çekerler. Aklını başına topla» demiştir. Hakimin tutumu hayretle karşılanmıştır.

Şimdi de Avusturalya'ya işçi satıyoruz...

İşsizliğin gittikçe vahim bir hal alması karşısında, Almanya'ya işçi göndermekle de çare bulamayan Demirel İktidarı, bu defa da dünyanın öteki ucuna «insan satışı»na başlamıştır. İlk olarak 163 kişi, Çalışma Bakanı'nın «Vatanınız doyduğunuz yer değil doğduğunuz yerdir» şeklindeki nutku ve Başbakanın «Cenabı allahın hepsini koruması» niyazı ile Avustralya'ya yolcu edilmiştir. Gidenlerin uçak ücretlerini Avustralya Hükümeti ödemekte olup iki yıl içinde geri dönmek isterlerse, gidiş ve dönüş ücreti kişi başına 8.500 Lira tutmaktadır. İşçilerimizin Avustralya'ya aileleriyle birlikte gittikleri ve aylık kazançlarının en fazla 2.600 Lira olduğu düşünülürse, hepsinin Avustralya'da kalmağa mahkûm oldukları meydana çıkmaktadır. Avustralya «göçmen» olarak sadece vasıflı işçileri kabul etmekte, sanayiimizin büyük ihtiyaç duyduğu elemanları kendisine çekmektedir. Avustralya'ya gidenlerin belirli ölçüde askerlik mükellefiyeti de söz konusudur.

17 ekim

Baykurt'a saldırı

■ TÖS Birecik Şubesi'nin çağrısı üzerine «Eğitim ve Öğretim» konulu bir konferans vermek için Birecik'e giden Fakir Baykurt bir sinemada konuşurken «Kahrolsun komünizm, konuşmayacaksın» diye bağıran bazı AP'lilerle İmam-Hatip'lilerin sataşmalarına uğramıştır. Konferanstan sonra salondan çıkan Baykurt yine saldırılarla karşı karşıya kalmış, atılan bir taşla başından yaralanmıştır. İlim Yayma Cemiyetleri tarafından yönetilen bu gerici saldırılar gün geçtikçe artarken, Başbakan Demirel de, bu cemiyetin İstanbul'da yaptıracağı öğrenci yurdunun temelini atmak üzere İstanbul'a geleceğini açıklayarak irticaa cesaret vermektedir.

F-102 filosu

■ F-102 tipi, füze ve roketlerle donatılmış saldırı önleme uçakları, Amerikalılara ait Mürted Hava Üssü'nde yapılan bir törenle Türk Hava Kuvvetleri'ne devredilmiştir. Ancak törende konuşan Amerikan Komutanı Harrison, «filonun NATO'da hür dünyanın devamlı savunmasını idame ettireceğini» söyleyerek yeni uçakların da aslında nın değil, Amerika'nın uluslararası çıkarlarının korunmasında kullanılacağını ortaya koymuştur.

18 ekim

Amerika'ya göre kriz

■ Amerikan Ticaret Bakanlığı'nın işadamları için yayınladığı International Commerce adlı derginin son sayısında Türk ekonomisiyle ilgili şu satırlar yer almaktadır : «Tük ekonomisinin karşı karşıya bulunduğu sorun, dış ödemeler dengesindeki devamlı açık ve bunun ekonomi üzerindeki etkileridir. Dış ödemeler dengesindeki açığın bu yıl baskısını daha da artıracağı bilinmektedir. Çeşitli kaynaklardan gelmesi beklenen döviz gelirleri tahminlerin çok altında gerçekleşmiştir. Mamur ve yarı mamul maddelerin ihracında Türk plancılarının umutları gerçekleşmemiştir. Yapılan ithalat geçen yıl 490 milyon dolardan 523 milyon dolara yükselmiştir. Türk yöneticileri geçen yıl Türkiye'nin ihracat ve turizm potansiyelinin geniş ölçüde geliştirilmesinin, devamlı dış ödemeler dengesi açığının giderilmesinde en büyük umut olduğunu nihayet anlamışlardır.»

Özel okullar

■ Milli Eğitim Bakanı'nın açıkladığına göre geçen yıl 20 olan özel yüksek okul sayısı bu yıl 43'e yükselmiştir. Özel yüksek okullardaki öğrenci sayısı da geçen yıl 26 bin iken bu yıl 40 bine çıkmıştır. Öğretim üyelerinin sayısı da 1035'den 2 bine ulaşmıştır.

19 ekim

Öğrenci avı

■ İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı Harun Karadeniz, Cağaloğlu olaylarında «polise taş attırdığı ve öğrencileri kışkırttığı» iddiasıyla polisler tarafından gece vakti bir sinemada yakalanmıştır. Geceyi emniyette geçiren Karadeniz, dergimizin bağlandığı saate kadar mahkeme huzuruna çıkartılmamıştır. Karadeniz, kendi birliğine bağlı öğrencilerden hiçbirinin katılmadığı bir olayda «kışkırtıcılık» yaptığı iddiasıyla hapsedilmek istenmektedir. Öte yandan, üniversite açılışının yaklaşması üzerine Temmuz'daki işgal olaylarıyla ilgili olarak yapılan kovuşturmalara hız hız verilmiştir. Savcılar arasında fakülteler bölüştürülmüş ve süratle açılan davaların duruşmalarına da başlanmıştır.

KARADENİZ

Siyah İktidar

■ Meksika'da yapılmakta olan dünya olimpiyatları zenci sporcuların ilk «siyah iktidar» gösterisine sahne olmuştur. 200 Metre'yi 19.8'de koşarak dünya rekoru kıran Tommie Smith ile üçüncü olan John Carlos şeref kürsüsüne siyah eldivenlerle çıkmışlar ve Amerikan milli marşı çalınırken birer yumruklarını sıkarak göğe kaldırmak suretiyle «siyah iktidar» hareketini temsil etmişlerdir. Tommie Smith daha sonra yaptığı konuşmada «İyi bir şey yaparsan Amerikalı, yoksa zenci sayılırsın. Zenciler yarış atı değildir. Bunu protesto ediyoruz» demiştir.

Ağır Ceza'da

■ Ankara'da Toplum Yayınları arasında çıkan Ho Şi Minh'in «Milli Kurtuluş Savaşımız» ve Regis Debray'nin «Devrimde Devrim» adlı kitapları Savcılıkça «komünizm propogandası» yapar mahiyette görülmüş ve T.C. K.'nun 142. maddesine göre yayınevi yöneticisi Remzi İnanç hakkında her iki kitaptan dolayı Ağır Ceza Mahkemesi'nde dâva açılmıştır. İki kitap hakkında da Savcılık, gedikli fetvacı Ord. Prof. Sulhi Dönmezer'den bilirkişi raporu almıştır. Öte yandan İstanbul Savcılığı da, «Polis» adlı şiirinden dolayı halk ozanı Âşık Fermani hakkında bakanlık emriyle iki soruşturma açmıştır. Şiiri Açık Hava Tiyatrosu'nda okuyan ve daha sonra plak haline getiren Fermani'nin «devletin emniyet kuvvetlerini tahkir ettiği» ileri sürülmektedir.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

TiP'e düşen görev ...

TÜRKİYE İşçi Partisi'nin Büyük Kongresi önümüzdeki ay başında toplanacaktır. Bütün sosyalistler, bu üçüncü büyük kongreden, TİP'i gelecek yasama döneminde nitelik ve nicelik olarak gerçekten bir «üçüncü parti», hattâ hattâ muhtemel bir AP—CHP koalisyonu karşısında «ana muhalefet partisi» durumuna getirecek kararlar ve atılımlar beklemektedir. Geçen hafta toplanan CHP Kurultayı'nda İnönü'nün CHP'yi gerçek yerine oturtması ve sosyalist hareketin sadece TİP tarafından temsil edildiğini belirtmesi de, sosyalistler için başka alternatif bulunmadığını göstermiştir. Şimdi TİP, tek sosyalist parti olarak, önümüzdeki seçimde sosyalist oyları gereğince değerlendirmek ve sosyalist hareketi, bakiye oylardan yararlanmaya ihtiyaç duymadan, yasama meclislerine sokmak sorumluluğu ile karşı karşıyadır. İnanıyoruz ki, bütün tertiplere ve baskılara rağmen kurulduğu günden bugüne sekiz yıla yakın bir süreden beri meydana gelen birikim iyi kanalize edilebilirse, TİP'in bu büyük atılımı yapamaması için hiçbir sebep yoktur. Bunun yolunu da TİP Lideri Aybar çeşitli konuşmalarında çizmiştir: «Gerçekleri halkımıza anlatacağız; usanmadan, yılmadan. Nasıl aldatıldığını, nasıl sömürüldüğünü en uzak köylere kadar gidip söyleyeceğiz. Bu sefer milli kurtuluş mücadelesinin düzen değiştirme mücadelesiyle birlikte yürütüleceğini iyice belirteceğiz ki, emekçiler mücadeleye daha büyük bir şevkle katılsınlar..»

ANCAK, Sayın Aybar'ın son konuşmalarında parti bilim kurulunun yaptığı konjonktür değerlendirmelerinden yararlanarak çizdiği tablolar ve bu tablo içinde partililere önerdiği görevler ne kadar olumlu ise, parti bilim kurulunda ve yetkili organlarda tartışılmadan, karara bağlanmadan, isabet derecesi üzerinde ittifak sağlanmadan bir takım teorik görüşler ortaya atması da o kadar yanlıştır. Hatırlanacağı üzere Aybar'ın bu görüşleri ilk önce bir parti milletvekilinin günlük bir gazetede yazdığı yazılarda ortaya atılmıştı. Çetin Altan, Çekoslovakya Olayları'ndan sonra Sovyetler Birliği'ni «sosyalizme ihanet etmek»le suçlamış, Lenin'in tarihe mal olmuş tutumunu eleştirerek onun karşısında Rosa Luxemburg'un tezlerinin yeniden ele alınması gereği üzerinde durmuş, «hürriyetçi» bir sosyalizmden söz açmıştı. TİP milletvekili olmakla beraber kendisinin aynızamanda bir gazete yazarı olduğu ve yazdıklarının sadece kendisini bağlayacağı düşünülerek Çetin Altan'ın bu görüşleri üzerinde pek tartışılmamıştı. Ne var ki, daha sonra TİP toplantılarında yaptığı konuşmalarda Sayın Aybar da, Çetin Altan ile aynı görüşleri paylaştığını ortaya koymuş ve bu görüşleri, parti yetkililerinin bu konuların şimdilik tartışılmasına karşı çıkmasına rağmen, ısrarla tekrarlamıştır.

AYBAR'ın savunduğu görüşler, özellikle esasen hürriyetçi bir öze sahip olan sosyalizmin Türkiye'de diğer sosyalist uygulamalardan farklılığı göstermek için bir «hürriyetçi» takısı alması ve bu «hürriyetçi» sosyalist düzende burjuva demokrasisinden kalma bir takım kurumların yaşatılması önerileri, şüphesiz bütün sosyalistler arasında genişliğine ve derinliğine tartışılacaktır. Ancak bu yeni görüşler partiyi temsil durumunda olan kimseler tarafından parti bilim kurullarında ve yetkili organlarında tartışılmadan TİP'e mal edilecek olursa, gereksiz sürtüşmelere yol açacağı ve esasen dışa karşı büyük mücadele vermekte olan partinin iç bünyesinde de sarsıntılara sebep olacağı muhakkaktır. Şu halde toplanacak olan TİP Büyük Kurultayı, parti görüşlerinin tesbiti ve kamuoyuna açıklanması prosedürünü de kesin olarak saptamak zorundadır. Bu tesbit yapıldıktan sonra, zamansız teorik tartışmalar bir yana bırakılarak partinin daha seri ve daha sağlam bir şekilde örgütlenmesinin nasıl başarılacağı, «başa güreşmek» iddiasıyla girilen 1969 seçimlerinde asgari «üçüncü parti» olmayı sağlayacak bir kampanyanın ne şekilde yürütüleceği görüşülmeli ve kararlara bağlanmalıdır. Ve bütün bunların ötesinde, partinin alt kademe kongrelerinde görülen gençleşme ve yenilenme eğilimine uygun olarak kuvvetli, toplayıcı ve dinamik bir genel merkez kadrosu teşkil edilerek sosyalist harekete tam anlamıyla sahip çıkılmalıdır.

De Gaulle Türkiye'ye neden geliyor?

Onur BARTU

Şu günlerde Türkiye'yi çok yakından ilgilendiren önemli kararlar alınmak üzeredir... Ve bu kararlar alınırken, NATO tuzağındaki Türkiye'nin fikrinin alınmasına lüzum görülmemektedir. Aslında, Türkiye fikrinin alınması yolunda bir çaba da göstermemekte, içine düştüğü ekonomik çıkmazdan kurtulmanın, başkalarının yardımı ile kurtulmanın yollarını aramaktadır...

Batı Avrupa Birliği, NATO ile VARŞOVA PAKTI Genel Karargâhları arasında derhal **bir «kırmızı hat»** kurulmasını istemektedir. Bir çatışma sırasında her iki tarafın nükleer silahlarla **«ihtar atışları»** yapması konusunda anlaşmaya varılması da istenilmektedir. Ve ilk çatışmada bir buçuk milyon kişi ölecektir. Eğer Sovyetler Birliği hücuma geçerse bir ihtar notası yollanacak ve ilerleme devam ederse batılı kuvvetler nükleer silâhlarla karşı koyacaklardır.

Atlantik Birliği Kuruluşları'nın Lizbon'da yaptığı toplantıda konuşan NATO Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı Lemnitzer ise, Çekoslovakya işgalinin ciddiyetle karşılandığını ileri sürerek, NATO'nun çatışmanın başında nükleer silâhlar kullanacağını söylemiştir.

Bütün bunlardan çıkarılacak sonuç şudur:

Batı Avrupa Birliğinin teklifleri kabul edilirse, karşılıklı nükleer atışlarda ilk hedeflerden birinin Türkiye olmayacağını kim temin edebilir? Çatışmanın başında NATO'nun nükleer silâh kullanacağını bilen Sovyetler Birliği'nin, Türkiye'deki Amerikan üslerini nükleer bombardıman yağmuruna tutmayacağını kim garanti edebilir?..

Dünya üzerinde Türkiye'nin kaderinin söz konusu olduğu büyük pazarlıklar yapılırken, biribirini izleyen son ziyaretler ülkemizin büyük ülkeler için bir açık pazar görünüşünde bulunduğunu da göstermektedir.

CUMHURİYET ÖNCESİ GİBİ

Geçtiğimiz hafta yurdumuza önce Avrupa Yatırım Bankası Yönetim Kurulu üyeleri gelmiştir. Avrupa Yatırım Bankası Başkanı Paride Formentini ile 18,5 milyon dolarlık bir kredi anlaşması imzalanmış ve Formentini hemen **«Boğaz Köprüsü»** konusu ile ilgilenmiştir. Amerikan şirketleri Boğaz Köprüsü gibi yağlı bir işi kaçırmamak için Türkiye'deki işbirlikçilerine baskı yaparken, Demirel'in konuğu olarak bu sefer Japonya'nın eski Başbakanlarından Nobusuke Kishi beraberinde bir heyetle çıkagelmiş ve ilk haberler Japonların da Boğaz Köprüsü işi için yurdumuza geldikleri yolunda olmuştur.

Japon heyetini Fransa Atom Enerjisi Komisyonu Başkanı Profesör Francis Perrin'in gelişi izlemiştir. Perrin, Türkiye'nin bir kaç yıla kadar elektrik enerjisi üretecek nükleer santrallar kurması gerektiğini söylemiş, ertesi gün de Batı Anadolu'da 300-400 megavat gücünde bir nükleer elektrik santrali kurulması işi ile ilgili hesaplar bir Fransız Firmasına verilmiştir. Aynı gün, gene bir Fransız şirketi ile tamamen Türkiye çıkarlarına aykırı bir Dizel Lokomotif yapımı anlaşması imzalanmıştır.

1968'den sonraki ekonomik durum konusunda söz etmekten ısrarla kaçınan Demirel, Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerden sonra Türkiye'nin kapılarını Japonya ve Fransa'ya açmıştır. Eğer Demirel, Fransa ile Japonya'dan umduğunu bulamazsa başka kapıların ipini çekecektir. Bu arada, ansızın Türkiye'nin Komünist Çin ile ilişki kurup ekonomik alış verişe yönelmesi bugünkü ekonomik gidiş karşısında sürpriz olmayacaktır...

DE GAULLE VE ÖTESİ

28 Ekim'de yurdumuza gelecek Fransa Devlet Başkanı De Gaulle'ün de kendine göre bir takım hesapları bulunmaktadır. Yapılan hazırlıklar bu hesapların küçümsenecek cinsten olmadığını göstermektedir. De Gaulle'ün Türkiye'de krallara lâyık şekilde ve 1960'dan bu yana rastlanmayacak biçimde karşılanıp ağırlanması için hiçbir şeyden çekinilmemektedir.

De Gaulle'ün niçin Türkiye'ye geldiğini incelemeden önce De Gaulle'ü incelemek gerekir.

Le Monde gazetesinde Passeron, De Gaulle için şunları yazmıştır:

«—**Saint Cyr Askeri Okuluna 20 yaşında girdiğinde arkadaşları o'na** «Büyük Kuşkonmaz» **ve azametli tavrından dolayı da** «Horoz» **adını takmışlardı. Daha sonra Hür Fransız Kuvvetleri askerleri o'na** «Büyük Charles» **demişlerdir. O zamandan bu yana hattâ sivil giydiği zaman bile yurttaşlarınca hemen tanınan tek Fransız o'dur. Çünkü, başı heryerde kalabalığın üzerinde sivrilmektedir. Fizik yapısının bu büyüklüğü şahsiyetini çözen anahtardır. Çünkü, o'nun için herşey, büyüktür...»**

Türkiye Cumhurbaşkanı Sunay'ı Fransa'da normal protokol uyarınca ağırlayan De Gaulle, fizik yapısının verdiği ruhi büyüklük gereği, Türkiye'de krallar gibi karşılanıp ağırlanması için elinden gelen her şeyi yapmıştır. Hattâ iş o dereceye kadar gitmiştir ki, (bizimkilerin bunda payı büyüktür) Bayan De Gaulle yeşil ve sarı renkleri sevmediğinden İstanbul'da kalacakları Şale Köşkünde yeşil ve sarı renkler kaldırılmış, verilecek kabulde Türk kadınlarının bu renkten tuvalet giymemeleri rica edilmiştir. Bütün bunların yanında, Ankara Ağaç Sanatları Enstitüsü'nde De Gaulle için özel karyolalar yapılmış, görüşmeler için masalar sandalyeler verilen ölçülere göre binlerce lira harcanarak kısa zamanda yetiştirilmiştir. Ve bu yapım işlerini bizzat Cumhurbaşkanı Sunay kontrol etmek gereğini duymuştur.

Her şeyin kendisi gibi büyük ve muhteşem olmasını isteyen De Gaulle, Ankara'da vereceği resepsiyon için taa Fransa'dan özel olarak bin kişilik bir çadır göndermiştir. Oysa, bugün'e kadar yurdumuzu ziyaret eden nice devlet ve hükümet başkanlarına verilecek resepsiyonlara salonlar bulunabilmiştir.

De Gaulle'ün Türk Radyo ve Televizyonunda yarım saatlik konuşma yapma isteği de kabul edilmiştir. Kısacası De Gaulle ne istemişse yerine getirilmiş, ne teklif etmişse kabul edilmiştir.

NEDEN GELİYOR?

Doğu ile Batı arasında bir üçüncü güç olma hevesindeki De Gaulle, bugün Fransa'nın kralıdır. Her ne kadar Fransa bir Cumhuriyet ise de, bu cumhuriyet De Gaulle'ün varlığı ile kaimdir ve yeryüzünde eşi ve benzeri de yoktur..

Sunay'ın, Fransa'yı ziyaretinden Eylül ayına kadar geçen uzun süre içinde, De Gaulle Türkiye'yi unutmuştur. Eylül ayının ilk haftasında düzenlediği basın toplantısında Kıbrıs konusuna değinerek federatif sistemi savunmuştur. Oysa, Türkiye çoktan bu tezinden vazgeçtiğinden De Gaulle bir noktada iyilikten çok kötülük etmiştir. Çünkü, De Gaulle'ün bu konuşmasından sonra, kısa süre için de olsa Kıbrıs'ta yapılan Türk - Rum ikili görüşmeleri aksamış, Türkiye ile Yunanistan karşılıklı kuşkuya düşmüşlerdir.

Taa 1867'de İstanbul'a davet edilen fakat hastalığı yüzünden gelemeyen III. Napolyon'dan bu yana De Gaulle Türkiye'yi ziyaret eden ilk Fransa Devlet Başkanı olmaktadır.

De Gaulle, Türkiye'den bir kaç şey isteyecektir. Birincisi Amerika ile Sovyetler Birliğini, NATO'yu bırakıp Fransa'ya güvenmesini, ikincisi de ekonomik ve kültürel işbirliğidir. De Gaulle, Türkiye'deki Amerika ve NATO aleyhtarlığı akımının geliştiğini bilmekte ve bunu kendi yararına kullanmak istemektedir. Son gençlik hareketlerinden ve Ortak Pazar ile ilgili tutumundan dolayı Fransız ekonomisinin de bazı sorunları vardır. Bu sorunların başında yeni pazarlar bulmak ve dışarıya sermaye akımını sağlamak gelmektedir. Ve Türkiye, sermaye yatırımı ve mal ihracı için bulunmaz bir pazar niteliğindedir. Gezi sırasındaki muhteşem görünüşün Türk halkı ile yöneticilerini büyüleyeceğinden emin olan De Gaulle, bu yüzden Türkiye'ye bir kral edası ve havasında gelmektedir.

Türkiye'ye, daha doğrusu Süleyman İktidarı'na gelince, 1969'da başlayacak büyük ekonomik kriz için şimdilik görünen tek kurtuluş yolu Fransa'dır. Görüşmelerde, De Gaulle'e, Demirel asla **«hayır»** demiyecek ve görüşmeleri daha çok ekonomik sorunlara kaydırmaya çalışacaktır.

Gazete yayınları ve kamuoyu yoklamaları sonucu Fransa Büyükelçiliğince hazırlanıp De Gaulle'e verilen raporda şöyle denilmektedir:

«— Kamuoyu dışında, bir çok Türk devlet adamının hayal kırıklığına uğradıkları ve dış politikada esaslı bir revizyon yapmaya hazır bulundukları görülmektedir.»

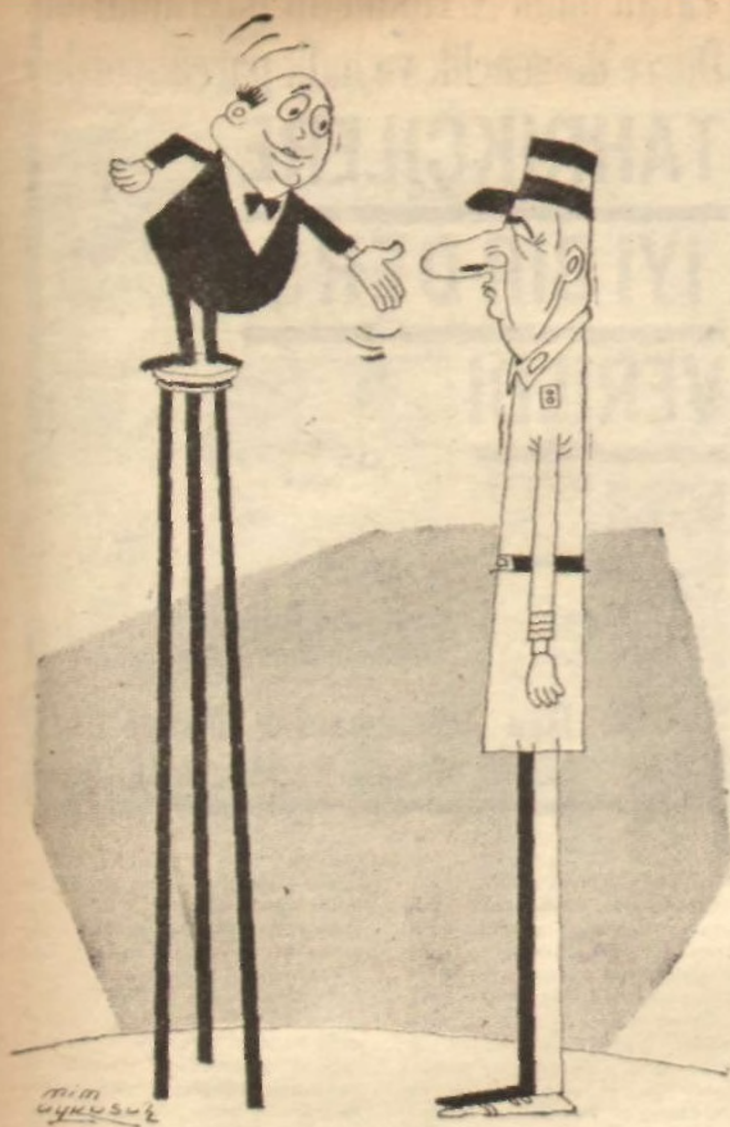
Ve COMBAT gazetesi Kral De Gaulle'ün Türkiye'ye geliş nedenini şu satırlarla bir parça

İnönü'nün dedikleri yada KASA'dan hisse

CHP Kurultayından daha bir hayli önce İnönü'yü aldıydı bu telâş. Nicedir bir içeri, bir dışarı konuşuyordu. Bir sözü bu Partiye ise, bir gözü de öbür partideydi sanki. İlkin sandım Paşa'nın aklı sosyalizmi sahiden kesmeye başladı da, ünlü tecrübesi ve de feraseti ile anladı işin nereye varacağını, kovmak için iğvayı kafasından, başladı böyle söylenmeye, bir çeşit kendi-kendine-telkin misüllü yüksek sesle düşünmeye : «Nato benden, ben Nato'dan... Nato benden ben Nato'dan... Sosyalist de değilim, değilim de değilim!»

Lâkin baktım sonradan, iş değişik. İşin içinde yine Paşaca bir hinoğluhinlik vardır ya nedir derken buldum sonunda: Bir bakıma Demirel İnönü'ye ne denli minnet borçlu olsa yeri. Sanki piri fâni, yeniyetmenin ne yapsa ne etse şu Nato'yu bu millete, bu milleti de şu Nato'ya (Kuzey Atlantik Savunma Antlaşması sanırım, bir adı da Nato'nun) yutturamıyacağını bilmişcesine, aldı işi üzerine, Nato'ya arka çıkıyor. (Nato'ya arka çıkıyor dediğim, Nato'yla varız, Nato'yla yokuz biz diyor. Tabii öyle. Varıyla yoğuyla NATO'ya. yani KASA'ya bağlıdır. Bütün bir ömür boyu ayak teptiği Batıyla koyun-koyuna yaşama, Batılı ve Batıdan olma yolundan öyle ha deyince sapacak değil ya, o da... En azından, devranı iktidarında anasını ağlattığı onca sosyalistin âhı elvermez buna). Ondan, böyle hafta sekiz, gün on dokuz Nato'ya bağlıyız, Amerika'sız edemeyiz nutukları çekmesi. Yani açıkçası İnönü, Nato olsun, olmasın tartışmasında Demirel'in değil sandıktan çıksa bir daha, ölse yapamıyacağını yapmakta, kamuoyunun ve bazı uyanık çevrelerin Nato'yu **olabilir** düşünmelerini sağlamaya çalışmaktadır. Yalnız ne var, galiba Nato'suz yapamayız derken, bir de, Nato da bensiz yapamaz demek istiyor İnönü. Orda da haklı. Her işin bir ehli vardır. Kendileri bu işin ehli olduklarını ve de bu işin kendileri gibi ehillerini birbir ardısıra yetiştirip pazara sürmekte büyük usta olduklarını şimdiyedek çok ispatlamışlardır. KASA'dan hisseye hakları vardır.

T. AGAOĞLU

daha açıklıkla ortaya koymaktadır:

«— 27 Mayıs ihtilalinden sonra Londra ile Washington'un Kıbrıs konusunda Yunanistan lehindeki müdahalesinden sonra Amerika Birleşik Devletleri ile, 21 Ağustos Prag darbesinden sonra Sovyetler Birliği ile Türkiye'nin ilişkileri zayıflamıştır. Bu durum karşısında, Avrupa ve Dünya çapında, halen boş ve soğumamış olan rehber mevkiini Paris'in işgal etme şansı çok kuvvetlidir. Paris ile Ankara ilişkilerinin kuvvetlendirilmesi, bütün Türk partileri, politik akımları ve özellikle Türkiye'nin müfrit tutuculuğa hattâ irticaa doğru kaymasından korkan çevreler için geçerli bir davranış olacaktır.»

De Gaulle de, **«Amerika'yı kovalım da Rusya'nın kucağına mı oturalım?»** şeklinde düşünenlerin iktidarda olduğu Türkiye'ye kucağını açarak gelmektedir.

Süleyman beyin korkusu

Yaşar Kemal

Süleyman Bey ve yanı yöresi, Türkiyedeki burjuva bölüğü uzun bir süreden beri büyük bir korkunun çemberinde kıvranıp duruyorlar. Süleyman Bey büyük korkusunu her fırsatta dile getiriyor... Her fırsatta, her fırsatta bir hükümet darbesinden söz ediyor. Darbe ihtimalinin en uzak olduğu günlerde bile. Geçen gün de bir soru üstüne aynen şunu söyledi : **«Türkiyede uzun zamandan beri konuşulmaz olan darbe sözünü yeniden tazelemeye başlayanlar, darbeyi kimin yapacağını akıllarına getiriyorlar? Eğer darbeyi halk yapacak diye düşünüyorsa, seçim olan yerde darbeyi halkın yapmasına lüzum yok. Eğer darbeye teves-sül edecek kuvvet, 1960 hadiselerine benzetilerek Türk silahlı kuvvetleridir denmek isteniyorsa... kendilerine hatırlatırım, Türk silahlı kuvvetleri hiç kimsenin muhafız alayı değildir.»**

Çehov'un bir hikâyesi var : Bu hikâyede bir akşam üstü bir memur, köylere gitmek için ıssız bir istasyonda trenden iner. Memur çelimsiz, kısacık, avurdu avurduna geçmiş bir adamdır. Üfürsen yıkılacak. İstasyondaki bir tek arabanın arabacısını bizim memurun gözü hiç tutmaz. Arabacı iri yarı, kocaman bir adamdır. Biner ama arabada gittikçe memurun korkusu büyür. Arabacı karşısında büyüdükçe büyümekte, memurcuğun da korkusu dayanılmaz bir hal almaktadır. Memur can havliyle konuşmağa başlar : **«Ben,»** der, **«ben çok güçlü bir adamım.. Bir keresinde...»** Memur durmadan kendisini, kendi gücünü över, över.. Kahramanlıklarını o kadar abartmış, işi o kadar ileri götürmüştür ki arabacı dayanamaz, can kurtaran yok mu, diye arabadan atlar ormana kaçar, gider bir ağacın altına sığınır. Memur yalvarmağa başlar. Gece olmakta, memurcuk arabanın içinde üşümektedir. Arabacıya yalvarmağa başlar. Gelsin de onu götürsün, diye. Bütün söylediklerinin korkudan, uydurma olduğunu söyler. Söyler ama korkudan çıldırmış arabacıyı inandıramaz. Arabacı, **«geleyim de beni öldür,»** der hep.. **«Geleyim de, öyle mi?»**

İşte Süleyman Beyin ve yöresinin ve komprador burjuvasının yıllardan bu yana korkuları bu memurcuğun korkusuna benziyor. Bir korku ki yapışmış gırtlaklarına onlara uyku dünek göstermiyor. Binlerce Camideki kıyam hazırlığı hep bu korkunun yüzünden.. Halkı ayaklanmağa çağıran gazetelerdeki telaş hep bu korkunun yüzünden. Türkiyeyi boydan boya sarmış eli sopalılar, çember sakallılar ordusu hep bunun yüzünden.. Bütün varlıklarıyla Anayasa dışına, gayrimeşruya düşmeleri hep bu korkunun yüzünden... İşte bu korkudan dolayıdır ki, erinde geçinde bir gün korktuklarına uğrayacaklardır. Bir iktidar Türkiyede bundan sonra Anayasa dışına düşerek uzun bir süre hükümet edemez. Yukardaki saydıklarımı aklı başındaki hiç bir iktidar çağımızda yapamaz. Gelin görün ki Camiler harp avazeleriyle her gün her gün çınlıyor. Eli sopalılar ordusu ne masum toplantıları basıyor, eli kanlı polis insan öldürüyor. Bu çağda bu kadar kör kör parmağım gözüne zulüm akıl kârı değildir.

Süleyman Bey ve yöresi ve de Türkiyede oturan komprador bölüğü şunu iyi bilsinler ki böyle giderlerse korktuklarına uğrayacaklardır. Onlar için tuttukları yoldan dönmenin hâlâ imkânı vardır. Demokrasinin yüzü suyu hürmetine Türkiyedeki demokratik güçler onların şimdiye kadar işledikleri bütün kötülükleri bağışlayacaktır. Anayasayı uygulasınlar, demokratik düzeni gerçekleştirmeğe çalışsınlar, gayrimeşru davranışlarda bulunmasınlar, örgütledikleri, devlet içinde devlet haline getirdikleri, şimdilik ellerine sopa verip sağa sola saldırttıkları, yarın da ellerine silah verecekleri çember sakallılar ordusunun davranışlarına son versinler, kimse onların kılına bile dokunamaz. Süleyman Beyin de dediği gibi Türk ordusu kimsenin muhafız alayı değildir. Türk ordusu Türkiyedeki değerlerin bekçisidir. İşte bundan dolayıdır ki Anayasanın da bekçisidir. Demokratik düzenin, Türk bağımsızlığının bekçisidir. Süleyman Bey güzel söylemiş, has buyurmuş. Türk Ordusu hiç kimsenin babasının muhafız alayı değildir.

Süleyman Bey ve yöresi Anayasayı uygulamaya başlar başlamaz, hemen o anda göreceklerdir ki, korkuları boş bir hayalmiş. Rahat edeceklerdir. Ve durmadan, durmadan : **«Türk devletinin gücü, çılgınlık neticesi de olsa, devlete, millete zararlı olacak her davranışı kolayca karşılayabilecek durumdadır,»** demek gereğini duymayacaklardır. Korksalar da korkularına bir sebep bulamayacaklardır.

CHP Kurultayı

İnönü'nün partisi soldan ricat ediyor

AYLARDAN beri dedikodusu yapılan CHP Kurultayı nihayet geçen cuma günü, İnönü'nün önceki sayımızda açıkladığımız stratejisine uygun olarak açılmış ve çalışmağa başlamıştır.

İnönü bundan önceki dönemlerde sola bir hayli açılış yaptıktan sonra bu defa CHP'nin NATO'dan yana ve sosyalizme karşı olduğunu kesinlikle açıklamış ve **«CHP sosyalist parti değildir. Cumhuriyet Halk Partisi'yiz. Sağımızda olanlarla ve solumuzda olanlarla her büyük meselede ayrıntılarımız meydandadır»** şeklindeki sözleri de Kurultay delegelerinin sürekli ve şiddetli alkışlarıyla onaylanmıştır.

CHP kurultay sonuçları, kurultay öncesi olayları ile bir arada değerlendirildiğinde önem kazanmaktadır. Yoksa, 19'uncu kurultay öncesini silip, yalnız kurultay sonuçlarına bakarak yargıya varmak yanlıştır...

Herşeyden önce CHP'nin, zümre bir yana, kişi partisi olduğunu kabul etmek gerekir. Her zaman İnönü ne demişse o olmuş, İnönü'ye kim karşı çıkmışsa o politik hayattan silinmiştir. Bunu gayet iyi bilen Nihat Erim, kurultay öncesinde verdiği demeçlerle İnönü'nün izinde ve yolunda olduğunu kesinlik ve açıklıkla ortaya koymuştur. Fakat, bir Muammer Aksoy kalkıp **«CHP'nin hâlâ bir şahıs partisi»** olduğunu ilan etmiştir. Aksoy gerçeği söylemiştir. Çünkü, İnönü CHP'ye damgasını öyle kuvvetli vurmuştur ki, CHP'nin bu kişiliğin ağırlığı altında bağımsız kararlar aldığı bugüne dek görülmemiştir. Yalnız burada bir noktaya parmak basmak gerekmektedir. Aksoy, neden, bu şekilde konuşmak gereğini duymuştur? Bunu anlayabilmek için geçen olayları kısaca özetlemek gerekmektedir :

Çek dramı yaşanırken Cevdet Perin ile Kemal Satır bir toplantıda karşılaşırlar ve aralarında bir konuşma geçer ve Satır der ki :

«— Çekoslovak milletinin felaketi bizim imdadımıza yetişti, aşırı solcuları bu sefer partiden temizleyeceğiz.»

Bunun üzerine Perin, niçin bu mücadeleyi Feyzioğlu ve arkadaşları ile birlikte yapmadıklarını sorar ve Kemal Satır'dan şu cevabı alır :

«— Acele ettiler, ayrılmamış olsalardı çok iyi olurdu.»

Cevdet Perin bunu gazetesinde makale konusu yapar.

14 Eylül'de Kartal ilçe merkezinde toplanan CHP Parti Meclisinde İnönü, kelimelerin üzerine basa basa söz konusu makaleyi okur ve dönüp Satır'a sorar :

«— Kemal nedir bu?» **Satır bir - iki yutkunur ve Perin ile hiçbir toplantıda karşı karşıya gelmediklerini, Perin'i yıllardır görmediğini söyler. İnönü bir parça daha sıkıştırınca, Satır hemen Perin ile karşılaştığını hatırlar, fakat aralarında böyle bir konuşma geçmediğini söyler.»**

Oysa, 22 Ağustos 1968'de yapılan Devres ve Ertuğ ailelerinin nikahında geçenleri bütün ayrıntıları ile bilenler arasında CHP Meclisi üyeleri de vardır. Tabii Satır'ın söylediklerine inanmazlar. İnönü de, işin üzerine daha fazla düşmeyi yararlı bulmaz. Bulmaz, çünkü Kurultay'da Satır'ı kullanacaktır... Fakat, Satır'ın kırdığı pot o kadar geniş yankı yapar ki, inönü yıllardan beri ilk kez Satır'ı savunmak için Genel Başkanlık adına açıklama yapmak zorunda kalır. Bir noktada İnönü bu açıklamayı yapmak zorundadır, çünkü açıklama metnini hazırladığı günün sabahı Çankaya'daki pembe köşküne Satır'ı çağırıp şöyle der :

«— Kemal, iki hadiseli kurultay geçirdik. Partinin huzura ihtiyacı vardır. Bu kurultayda patırdı, gürültü istemiyorum. Ona göre hareket edeceksin. Aksini yapmayı düşünenlere kapılar ve yollar açıktır...»

Bütün bunlar olup biterken CHP Parti Meclisi'nin son toplantılarından birinde, konuyu Muammer Aksoy tekrar ortaya koyar. Fakat, birden Aksoy'un karşısına dikilen İnönü, bu dik kafalı Profesör'e ağır sözler söyler. Ortanın solu hareketi ile CHP' de aktif rol alan ve Ecevit'in kazanması için büyük çaba harcayan Aksoy, Ecevit ve arkadaşlarına bakar. Oysa, onlar akşam sofrasında çıkış yapan baba pozundaki İnönü karşısında başlarını öne eğmişlerdir. Ve Aksoy, kırgın, hattâ kızgın CHP Gençlik Kolları Kurultayında :

«— Hâlâ şahıslar partisiyiz. Fikir partisi değiliz. Bunu burada söylemeyi namus borcu bilirim.» diye bağırır.

Ve gerçek de bu yöndedir... CHP pederşahi aile tipinin türk siyasal hayatındaki temsilcisidir.

Önce Türkiye'nin NATO'da kalması gerektiğinden dem vurarak ricata başlayan İnönü, ardından CHP'nin sosyalist bir parti olmayacağını söylemekle işe devam etmiştir. İnönü'nün bu kesin sözlerinden hemen sonra damadı Metin Toker ve Nihat Erim aynı şeyleri başka başka biçimlerde tekrarlamışlardır...

Bütün bunlar İnönü'nün ricat ettiğini göstermektedir. Tabii bu ricat da bir hesaba dayanmaktadır. Kurultay sonrasında Ecevit ekibi İnönü'ye sonuna kadar «evet» deyip onun siyasi hayattan çekilmesini bekleyecektir, ya da karşısına geçecektir. İnönü, Ecevit ve arkadaşlarının karşısına dikilemeyeceklerini bildiği için kafasında tasarladığı planı sonuna kadar uygulayıp, 1969 seçimlerinden sonra AP ile bir koalisyona giderek Feyzioğlu -Demirel koalisyonunu önlemeye çalışacaktır. Buna göre, Demirel'in ortanın soluna yanaşması imkânsız olduğundan İnönü ricat ederek ortanın sağına doğru ağır ağır kaymaktadır..

Solcuların faaliyetini Anadoluya yayıyorlar

Düzcede yapılacak "Anarşi" toplantısına tanınmış solcu yazar ve şairler çağrıldı

Düzce'yi solcular istilâ edecek

Avans tasarısı komisyonda kabul edil...

Bâbıâlide Sabah'ın ve Bugün'ün 10 Ekim 1968 tarihli tahrikleri...

...Ve Bugün'ün 14 Ekim 1968 tarihinde verdiği Zafer (!) haberi.

Vatan hâini N. Hikmetin hayranlarını Düzce'de gençlik ve halk parçalıyordu

TAHRİKÇİLERE İYİ BİR DERS VERİLDİ

Dün Müslümanlar Düzce'de büyük sabah namazı kıldılar

İşte kin ve adavete tahrik budur!

10 Ekim 1968 tarihli **«Bâbıâlide Sabah»** Gazetesi'nde, **«Solcuların Anadoluya»** yayıldığından söz açılıyordu. Düzce TÖS şubesinin düzenlediği sanat toplantısıydı kastedilen. Bu gece için çağrılı sanatçı ve konuşucuların Düzce'ye propaganda yapmak için geldikleri ve «anarşi» toplantısı yapacakları ileri sürülüyordu. Açık açık halk tahrik ediliyordu toplantıyı düzenleyenlere ve katılanlara karşı... Ayrıca, 29 Ekim günü yapılacak olan **«şahlanış mitingiyle»**, **«komünizmi tel'in namazının»** da, sırf TÖS'ün toplantısıyla ilgili olarak 13 Ekim gününe alındığı öğreniliyordu. Düzcenin yakınındaki ilçe ve köylerden kamyonlar dolusu vatandaş Düzce'ye getirilmişti. Devrimci her davranış ve akıma karşı imilis gücü olarak kullanılan İmam Hatip Okulu öğrencileri de gereken görevleri yüklenmişlerdi. İstanbul'dan verilen işaret üzerine gerekli hazırlıklar yapılmış, **«milliyetçi - mukaddesatçı gençliğin komünistleri tel'ini oyunu»** sahneye konulmuştu.

Sanat gecesi için çağrılıların bir kısmı yaratılan hava üzerine Düzceye gitmekten vazgeçmişlerdi. Can Yücel, Metin Eloğlu, Bekir Yıldız, Süleyman Üstün, Cengiz Tuncer, Hayati Asılyazıcı, I. Safa Güner, Aşık İhsani, Çetin Özek olacakları bile bile Düzce'ye gitmeyi gerekli görmüşlerdi.

Konuklar Düzce'de belirli bir tedirginlikle karşılandılar TÖS'lü öğretmenlerce. Sanat gecesi için kiralanan üç sinema da, son anlarda binalarını vermekten vazgeçmişlerdi. Milliyetçi - mukaddesatçılar, sinemacıları ölümle tehdit etmişlerdi. Sonuçta Belediye Gazinosu'nun salonu kiralanmıştı.

İlk olay toplantı başlamadan önce yemek sırasında *patlak* verdi. Başında kasket, iskemlesine kurulmuş, göbekli bir kişi viskisini içerken, öğretmenlerin salona girip çıkışlarına sinirlendi. Onları, salonu **«ahıra benzetmekle»** suçladı, «ya viskilerini içmeleri, yada çekip gitmeleri için» öğüt verdi. İlk çatışma bu sırada oldu. TİP'li bir genç, Kazak isimli bu viski dostundan yumruğu yedi. Olay yatıştırıldı ve toplantı salonuna geçildi.

Toplantıyı Düzce TÖS Şube Başkanı açtı. Öğretmenlerin her gerici baskıya güvenle ve korkusuz karşı koyacaklarını dile getiriyordu TÖS başkanı. Şube başkanını, TÖS İkinci Başkanı İ. Safa Güner izledi. Ancak devrimci bir düzende, eğitimin devrimci nitelik kazanabileceğini belirtti. Safa Güner'den sonra kürsüye gelen Çetin Özek, emperyalizm konusu üzerinde durdu. Az gelişmiş ülkelerde emperyalist sömürüden komisyon alanların düzen değişmesin diye direttiklerini ve düzenin değişmemesi için de, diğer birçok yollar arasında dini de istismar ettiklerini belirtti. Özek, lâiklik ilkesinin de yurdumuzda ters yorumlandığını, devrimci sınıfların iktidara gelmesini engelleyenlerin lâik görünüş içinde de olsalar gerçekte gerici sayılmaları gerektiğini belirterek, bürokrat iktidarın lâiklik anlayışının halkla aydınların arasını açtığını, toplumsal yapı değişimine gitmeyen ve hattâ önleyen CHP'nin, halka zorla lâikliği kabul ettirmek istediğini ileri sürdü. Özek'e göre, lâikliğin bu uygulanışı da bir emperyalist oyunuydu. Daha sonra Bekir Yıldız bir hikâyesini okudu. Genç hikâyeci, hurafeleştirilmiş dinsel ahlâkın doğurduğu olumsuz toplumsal sonuçlardan söz açıyordu. Sonuçta Âşık İhsani çıktı kürsüye. İki türkü okudu. İkinci türküsünde, **«candarma, tahsildar ve ağadan»** şikâyet ediliyordu. Bu türkü bitmişti ki, arka sıralardan karayağız uzun boylu bir vatandaş ayağa kalktı. İhsani'nin söyledikleri, **«komünizm propogandasıydı»** bu gence göre. Karayağız gencin protestosu salonda altıyüze varan dinleyici tarafından hoşnutsuzlukla karşılandı ve kendisine susması söylenildi. Fakat bu protesto dışarıda birikenler için bir işaretti. Bir anda salonun camları taşlanmağa başlandı. Toplantıda söylenilenlerin tek bir kelimesini dahi duymamış olan dışardakiler, **«kahrolsun komünistler, komünistlere ölüm, Moskova'ya»** bağırtıları içinde salona taş yağdırıyorlardı. Salon birbirine girmişti. Fakat salondakilerde korku yoktu. Pencereden salona girmek isteyenleri önlemeğe çalışıyorlardı sadece. Can Yücel fırladı kürsüye, Kurtuluş Savaşı destanını yazan tek ozanımız Nâzım Hikmet'in Düzce'deki halifeci isyanıyla ilgili mısralarını okuyordu. Yücel'in bu davranışı alkışlarla karşılandı. Bu sırada salon dışından ikinci bir hücum daha. Taşlar, küfürler, ıslıklar ve **«komünistlere ölüm»** bağırtıları. Polis engelleyemiyordu artık olanları. Zaten polisin olayları önlemek için kesin bir arzu gösterdiği de söylenemezdi. Toplantının ertesi günü yapılacak **«şahlanış mitingi»** nedeniyle Düzce'ye getirilmiş jandarmalar olay yerine çağırıldı sonuçta.. Jandarmalar dışarıda toplanan ve sayılarının iki bine vardığı söylenilen milliyetçi-mukaddesatçı gençleri salonun ötelerine kadar sürmüşlerdi. Fakat uzaktan uzağa yine taşlar atılıyordu. Bu arada salona giren yeşil bereli bir ihtiyar, kürsüde konuşanları sâkin olmağa davet eden Safa Güner'in eteğine yapışmış, kürsüden aşağı indirmek istiyordu. Milliyetçi mukaddesatçı gençlerden yaşlı vatandaş salonun dışına çıkarıldı. Yine taşlar, taşlar ve küfürler. Ve hükümet komiseri toplantıyı tatil etti.

Toplantıya katılan konuşmacıların sağlıkla Düzce'den uzaklaştırılmalarını Düzce'liler görev biliyorlardı şimdi. Fakat vasıta yoktu. Sonuçda Düzce'nin ağalarından, ceberrutlarından bir vatandaş iki büyük minibüsüyle çağrılıları yola çıkarttı. Kendisi de çağrılıklarla birlikte yirmi kilometre geldi. Yolda bir tecavüzden korumak azmindeydi ve pürsilahtı bütün Düzce'liler gibi. Yolda çağrılılarla konuşan bu vatandaş, emniyet âmirinin kargaşalıkta kendisini korunması için ricada bulunduğundan söz açıyordu.

Olaydan sonra, olayı tertip ve tahrik eden (Bugün) ve (Bâbıâlide Sabah) gazeteleri önceden kararlaştırdıkları yorumu büyük puntolarla veriyorlardı.

Şimdi dikkatle izlemek gerekir tutumları. Devrimci yazarların en masum davranışlarından dolayı, (sınıflar arası düşmanlık yaratmaktan) cezalandırılmalarını isteyen savcılar şimdi ne yapacaklar? Aldatılmış yurttaşları, o yurttaşlar için çaba gösteren devrimcilerin üzerine saldırtanlar, halkı kıyama çağıranlar, Endonezya'yı örnek gösterenler, **«katli vaciptir»** diye fetva verenler için ne yapılacak bakalım?

Asayiş berkemal-est

TÖS'ün Düzce'de düzenlediği **Sanat Şöleni'ne** gidiyoruz. İşin aslına bakarsanız, öyle ağır sürüyor ki şöför, gidemiyoruz. Sonradan anlaşıldı, şöför şöför değilmiş, sahibiymiş minübüsün. Pontus'lu bir yurttaş, cin gibi, herşeylerden anlıyor, tek makineden anlamıyor. Asıl şoför **Gomünistleri götürürken, çarpılırım,** diye korkmuş Yarımca'nın orda, onun korktuğu bizim başımıza geliyordu az kalsın!.. Neden sonra Düzce'ye varınca, rahat bir nefes aldık... Ama rahat yaramıyor insana... Bahçe içinde ışıklı bir yere buyur ettiler, geniş olmasına geniş, ama içerisi tıklım tıklım, oturacak yer yok... Arkada bir odaya aldılar bizi. Sağ olsun, öğretmen arkadaşlar birer ikişer yanımıza gelip, **Devrim uğruna kelle verme**'nin gereğinden söz ettiler uzun uzun!.. Saat sekiz-buçuk, karnımız aç, böylece iştahamız büsbütün bilendi... Yer açılmış, lokantaya geçtik derken... Sandalyelerimize yerleşmeye kalmadı, yandaki masadan Sakarya'nın sulağında büyümüş bir kardeş fırladı ayağa, Kazak'mış adı... Ve kükredi : **N'oluyoz be!** dedi. **Yabanlar doldu aramıza! Dingonun ahırına döndü burası!** Bunun üzerine, karşı yandan gine iri-kıyım bir yurttaş dapduru geldi. **Ne demek istiyon?** diye o da kükredi... İki yiğit bir süre bıçak gibi bakıştılar birbirlerine, elleri lüverlerinde... Sonra, sözleşmiş gibi, ikisi birden **Dışarda görüşürüz!** deyip yerlerine oturdular... Derken garson geldi yanımıza, ne diyeceğimizi sordu. Ben durumun tarihsel paralelini kavramıştım artık. **Bir MENEMEN getir,** dedim. Çetin Özek'le bakıştık... O sırada Aşık İhsani öğretmen arkadaşlara bir kaç kitap imzaladı... Derken biri yanaştı yamacımıza, hükümet komseriymiş. **Siyaset karıştırırsanız, tatil ederim toplantıyı, beyler,** dedi. Biz de, **Olur,** dedik yalnız **siz de cinayet karıştırmayın!** dedik. **Abdala malûm olurmuş,** derler a, doğru. Meğer tam o sırada, gine hükümet komserinin müsaadesi ve Allah'ın izniyle, 1500 örümcek, Halk Eğitim Merkezi'nde toplanmış, dinibir uğruna kanlarımızı dökmeğe ant içermiş... **Kazak** kardeşimiz de viski içiyor lokantada... **Aman, aman!** demeğe kalmadı, İhsani'ye kitap imzalatan bir gencin üstüne atladı. Zor aldılar elinden... Vakti gelmişti **San'at Şöleni**'ne başlamanın, toplantı salonuna geçtik. İçerisi ağız ağza dolu. Kürsüye ilk çıkan TÖS başkanı, sanatın, edebiyatın önemini belirtti, Atatürk'ün sözünü hatırlatarak, **Sanatçılarını kaybeden milletler ruhlarını kaybederler,** dedi. Bunun üzerine biz de, hiç değilse o gece, kaybolmamayı bir yurttaşlık ödevi sayıp, iman tazeledik. Söz sırası Çetin Özek'indi, eğitimin adam öğütmek olmadığını tatlı tatlı anlattı. Sonra, Ümit Yaşar bu toplantıya katılışının nedenini açıklamak için olacak, intihar şiirleri okudu. Sıra İhsani'ydeydi, bir iki **türkü okudu**, ama daha Balta'yı taşa vurmağa vakit kalmadan, taşlar yağmağa başladı üstümüze. Ortalık karıştı. Ben de **Nesir bitti artık, nazım başladı,** deyip, Nâzım Hikmet'in **Kuvâyi Milliye**'sinden

> **Ateşi ve ihaneti gördük,**
> **Dayandık**
> **dayanmaktayız.**

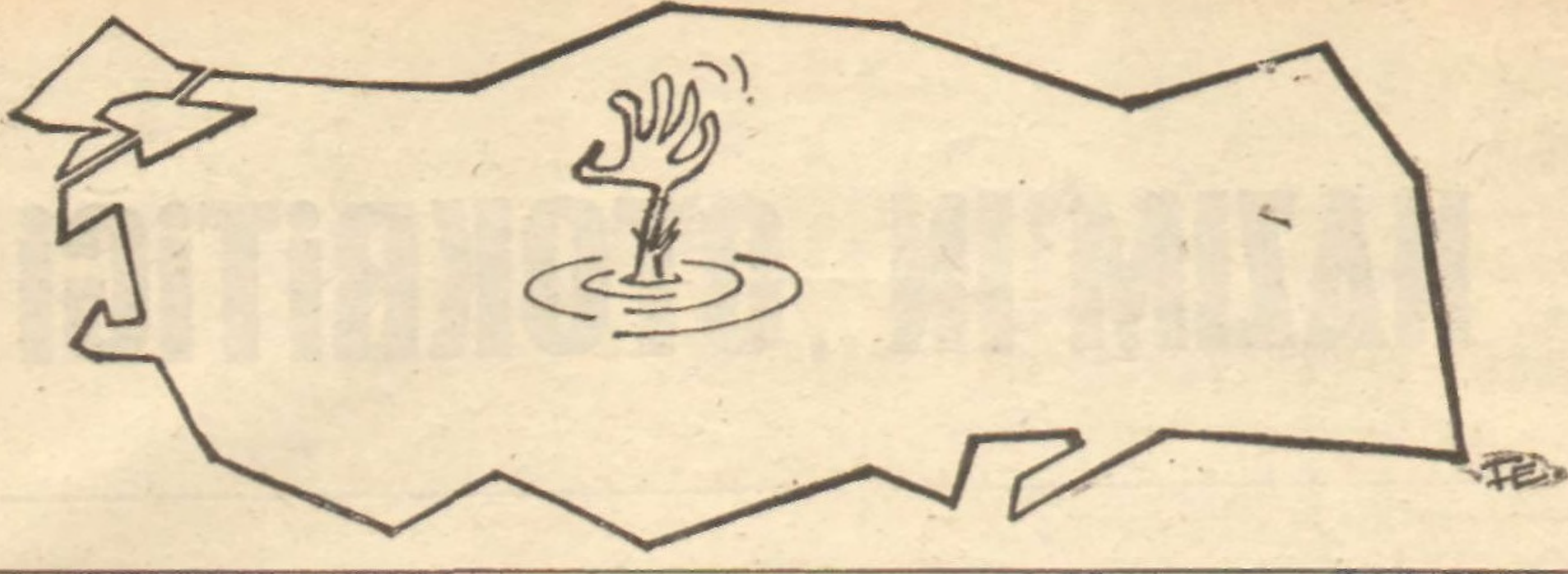
diye başladım.

> **1920 Şubat, Nisan, Mayıs,**
> **Bolu, Düzce, Geyve, Adapazarı :**
> **İçimizde Hilâfet Ordusu,**
> **Anzavur İsyanları.**

O sırada asker geldi, sanat ve hayatla mematın arasına girdi. Hava biraz

Beldenin Tatlı Şairi (Pankart... öyle yazıyordu). Türkân İldeniz ...üzceliymiş meğer) aldı sazı **Düzceliler size kanım, canım, herşeyim feda!** diye girişti söze, yüreğimize su serpildi. Velâkin, **Beldenin Tatlı Şairesi** kürsüden iner inmez, nerden bittiyse bitti, bir yeşil sarıklı, TÖS İkinci Başkanı Safa Beyin ceketinin eteğine asıldı. Allahtan, vur-kıra binmeden iş, çabuk dışarı atıldı. Ama ortalık da yeniden karıştı. Ne kadar çok taş varmış Düzce'de! Şanguur-şunguur indikçe camlar, tebdil oluyor salonun havası, ferahlıyor, hafifliyoruz, tenhalaşıyoruz. Kaymakam Bey de gitti, ardından **Beldenin Tatlı Şairesi Düzcelilere kanını, canını feda** edemeden oteline gitti. Biz bize kaldık... Dışarda naralar, tekbir sesleri. O aralık bir öğretmen arkadaş geldi yanımıza, Çetin'e **Siz zaten kendinizi irfana adamış insanlarsınız,** dedi. Biz de adak olmadığımızı söyledik, **Adak değil, bize araç lâzım,** dedik. Ama ara ki aracı bulabilesin!.. Hafakanlar bastı, sırtıma kına sürülmüş gibi oluyor. Derken bir el arabasının içinde acayip birisini getirdiler. Çıkarıp oturttular yanımdaki sandalyenin üstüne. Belden aşağısı kesik. Ama yarım vücuduyla dif gibi, pehlivan yapılı... Sağa sola bir emirler çaktı. **Düzce'nin şerefi var, namusu var, biz konuklarımızın kılına dokundurtmayız,** dedi. A.P.'liymiş. Bütün A.P.' liler Sükan gibi değil, bedeni yarım olsa bile, insanlığı, kabadayılığı tam... Uzatmıyalım. Bir minübüs geldi, arka kapıdan doluştuk içine. Düzce'den çıkarken biz, uzaktan silâh sesleri geliyordu... Böylece kendimizi ve o sabah saat beşteki **cihad namazını** kaçırdık. Tanrı, o kılkuyruk kullarınının kıldığı kafa-kol namazını kabul etsin!

Can YÜCEL

DE GAULLE VE TÜRKİYE

Hüseyin BAŞ

GENERAL de Gaulle'ün Türkiye'yi ziyareti şüphesiz, sıradan bir olay değil. Gerçi salt iki ülke arasında süregelen ekonomik ve politik ilişkilerimizin geleceği açısından bakıldığında, ziyaretin protokol yanı ağır basmakta ve generalin ülkemize gelmesinin iki ülke arasındaki ekonomik ve politik alanda önemli değişimlere yol açması beklenmemektedir.

Ekonomik bir krizin tehlikeli sınırlarının çoktan aşıldığı bir sırada, canı dişinde dış yardım peşinde koşan AP yöneticilerinin, Çek olayları sonrası ortamında Sovyet umacısı imajını kullanarak NATO'nun güçlendirilmesi paravanasıyla Avrupa'da liderlik düşleyen Kiesinger'den bol keseden verilen «tâvizlere» ve belki de «tesis» vaadine rağmen koparamadıkları yardımı, şimdi generalin hoşlandığı biçime girmeyi göze alsalar bile, Fransa'dan elde etmeleri son derece şüphelidir.

General de Gaulle'den beklenebilecek şeyler, bağımsız Kıbrıs tezinin Fransa tarafından desteklenmesi, ticari ilişkilerimizin bir miktar daha geliştirilmesi vaadi ve batıya açılan penceremiz önünde kültürel ve tarihsel ilişkilerimize övgüden ibarettir. General'in, Kanada'da Quebec'in bağımsızlığını düşünerek Kıbrıs'ın da bağımsızlığını desteklemesi olağandır. Ancak AP dış politikası sadece bunlarla yetinmek zorundadır.

BUNUNLA beraber General de Gaulle'ün Türkiye'yi ziyareti son derece önemli bir olay sayılmak lâzımdır. General'in tarihi kişiliği, dünya politikasındaki ağırlığı, Fransa içindeki ve dışındaki prestiji, bu ziyarete salt protokol çerçevesi içinde bakmamızı engellemektedir. Gerçekten de Nazi çılgınlığının karanlık günlerinde Fransız ulusu için umut ve kurtuluş kaynağı olan 18 Haziran direnç çağrısından bu yana Charles de Gaulle'ün hayatı, istense de istenmese de, biraz da Fransa'nın hayatı olmuştur. 18 Haziran çağrısı, ulusal direncin acılı günleri, zafer sonrasının güç dönemi, 12 yıllık inziva, Cezayir serüveni, 13 Mayıs olayları ve demokrasi libası sonradan giydirilen IV. Cumhuriyet, Cezayir sorununun barışçı çözümünü izleyen OAS tedhişi, istikrar dönemi, Ortak Pazar'da etkin rol, nükleer silâhın gerçekleştirilmesi, Doğu-Batı arasında buz çözümü, NATO'dan ayrılma, İngiltere'nin kıtaya ayak basmasına karşı direnme, üçüncü dünya ülkelerine ekonomik yardım, Avrupa'da ve dünyada Anglo - Amerikan hegemonyasına, Sterling ve Dolar'a karşı savaş, Vietnam'dan Ortadoğu'ya gerçekçi politikaların safında yeralmak, Mayıs - Haziran olayları, üniversitede reform, emekçilerin endüstrinin kârlarına katılması düşü, General'in politik hayatının genel ve kalın çizgileri arasında...

18 Haziran çağrısı adamının serüvenini, Fransa'yı olduğu gibi bütün dünyayı da birinci derecede etkileyen bu büyük ve karmaşık olayların içinde sağlıklı bir biçimde saptamak elbette son derece güç. Ama General'in bütün politik felsefesi ve davranışlarında, akılcı, gerçekçi ve ileri görüşlü bir düşünce ve eylemin yanısıra, paradoksal bir biçimde onulmaz bir büyüklük kompleksi, bir «güneş kral» ve Napolyon hastalığının varlığı da her zaman duyulmuştur. Bu ikilem, bu büyük çelişme, Charles de Gaulle'ün politik hayatının tümünü kapsar.

1947'de «Fransa, ne olursa olsun, Cezayir'i terketmeyecektir» demiştir. 1958'de «Ulusları süngü ucunda tutmak mümkün değildir. Cezayir bağımsız olacaktır» diyen yine kendisi olmuştur. 13 Mayıs olaylarının ardından askerlerin «Cezayir, Fransızdır ve Fransız kalacaktır» sloganıyla iktidara gelen, sonra da yüz seksen derecelik ters bir dönüşle «Cezayir Cezayirlilerindir» diyerek askerlerin gücünü amansızca ezen o olmuştur.

Bugün tekelci büyük sermaye ile birlikte emekçilerin yüzde yüz zararına sürdürülen 10 yıllık istikrar döneminin Mayıs - Haziran'daki toplumsal ları ona beklediği fırsatı vermiştir. General, ilk kez, patlamayla iflâs etmesinden sonra da, General'in tavrı, aynı olmuştur. Pompidou gitmiştir. Üniversitede Faure reformları gerçekleştirme yolundadır. Capitant, on yıldır hasıraltı edilen ve işçilerin endüstrinin kârlarına katılmasını öngören Vallon plânını uygulamağa çağırılmıştır. De Gaulle, dün sıkı işbirliği halinde olduğu tekelci büyük sermayeye karşıdır şimdi. Kimine göre, Mayıs - Haziran olayemekçilerin kaderiyle ilgilenir olmuştur.

DIŞ politikada son derece gerçekçi, ileri görüşlü, yürekli bir çizgide olmak, buna karşılık iç politikada tekelci büyük sermayenin istikrar, genişleme ve dış pazarda rekabet için modernleşme adına emekçi halkı alabildiğine ve kıyasıya soymasına seyirci kalmak, giderek ona talan ve soygun fırsatları hazırlamak, Gaullizm'in on yıllık iktidarının en büyük çelişkisidir. Büyüklük politikası, bu yüzden, Mayıs - Haziran toplumsal patlamasında şaşkına dönmüştür. Gaullizm'in geleneksel emekçi umursamazlığı, Mayıs - Haziran olaylarıyla gerektiği dersi almıştır. Bu yeterli midir? General'in yeni politikası, sosyal sorunlara köklü çözüm getirecek midir? Elbette hayır! Çünkü bu bir yapı meselesidir. Çünkü sosyal meseleler, emekçi sorunu, ancak emekçiler bizzat iktidara ağırlık koydukları zaman köklü çözüme ulaşırlar. Gerçi Fransa'da bugün öğrenciler üniversitelerin yönetimine, işçiler fabrikaların kârlarına katılma yolundadırlar. Bu ise ince bile sayılmayacak bir uyutmacadan ibarettir. Tekelci büyük sermaye, Mayıs - Haziran patlamasının korkusuyla tâviz vermeye belki hazırdır. Ama sadece «tâviz» vermeğe hazırdır. Fazlasını değil. Bu yüzden emekçilerin durumu, tıpkı öğrencilerinki gibi, sadece gösterişte ve düzeyde değişecektir. Patronlar, dolambaçlı yollardan emekçilere kârlarından hiçbir şey koklatmayacaklar, öğrenciler ise, katıldıkları yönetimde bu kez sözlerini geçirememe durumunda kalacaklardır. Borusunu öttüren, yine tekelci büyük sermaye olacaktır.

Gaullizm şimdi, can çekişen kapitalist düzene biraz daha zaman kazandırma çabasındadır. Gelecek, şüphesiz emekçi iktidarlarınındır Fransa'da...

AMA bizim şimdi Türkiye'de General de Gaulle'den alınacak çok dersimiz vardır. Gerçi politikacılarımızın çoğu General'den ders almak niyetinde değillerdir. General onlar için tarihi bir şahsiyettir, büyük adamdır. Onlar bununla yetineceklerdir. Fakat sosyalistler, halkımıza, Amerika ve Batı Almanya'nın NATO'yu güçlendirme paravanasıyla intikamcı, tekelci sömürü politikalarına bizi âlet etmek istedikleri, içte ve dışta cadı kazanı kaynatmaya hazırlandıkları bir sırada, General de Gaulle'ün doğu-batı arasında buzçözümünü gerçekleştiren, Fransa'nın bağımsızlığı ve güvenliği için NATO'yu kovan, içte ve dışta Amerikan hegemonyası ile savaşan bir insan olduğunu anlatacaklardır. General de Gaulle'ün NATO'nun gereksizliği, NATO'nun tehlikeleriyle ilgili düşünceleri, Türkiye için de geçerlidir. General de Gaulle, NATO'dan çekilmekle kıyametin kopmayacağını, NATO'dan çekilmenin mümkün olduğunu göstermiştir. NATO'suz edilemeyeceğini, Ortadoğu'da Arap - İsrail savaşında, Vietnam'da tarafsız kalınmasını öne süren ortanın solcuları, General de Gaulle'e kulak vermelidirler. Fransa Vietnam'da da, Ortadoğu'da da, Amerika'ya ve İsrail'in savaş çılgınlarına karşıdır. Ve bu karşı oluşu, göstermelik de değildir. Fransa, İsrail'in işgal ettiği Arap topraklarını terkederek eski sınırlarına çekilmesi için girişilecek her türlü barışçı harekete yerinde katılmağa hazır olduğunu bizzat General'in ağzından ifade etmiştir. Oysa, Türkiye'de, bırakınız iktidarı, muhalefetteki ortanın solu bile, dış politikada General'in sağında yer almakta, tutucu, pasif bir politikanın şampiyonluğunu yapmaktadır.

General de Gaulle'ün ziyareti bu açıdan bakıldığında, dış politikamızın kalplığını açık ve kesin bir biçimde ortaya çıkaran bir mihenktaşı niteliğindedir.

NÂZIM'IN OTOKRİTİĞİ

-III-

Hapishanede

«Resimli Ay» mecmuası kapandıktan sonra, Nâzım Hikmet **«İpek Film»** stüdyosunda bir iş buldu. Burada da dâvasına hizmet etmeğe çalışıyordu. Avrupa'dan ve Sovyetler Birliğinden sol filimler getirtilmesini sağlıyordu. Sovyetler Birliği'nde filme alınan **«Mustafa»** adlı film ilk defa bu sinemada gösterildi. Büyük rağbet gördü. Bundan cesaret alan şirket, müşteri kazanmak maksadıyla Nâzım'ın teklif ettiği filmleri seve seve getirtiyordu. Böylece Nâzım burada da propaganda yapmak imkânını buluyordu.

Fakat 1932'de iki arkadaşiyle birlikte hazırladıkları bir beyanname yüzünden tevkif edildi. Beyannameyi daktiloda yazan arkadaşı yakalanmış, yapılan işkence sonunda beyannameyi Nâzım'la beraber hazırladıklarını söylemişti. Nâzım'ı mahkum edip, Muğla hapishanesine gönderdiler. Burada iki yıl yattı.

Hapisten çıktıktan sonra, yine sinemadaki işine devam etti. Fakat bu defa, şirket onu kontrol altına almıştı. İstediği gibi çalışamıyordu.

Hatırladığıma göre, bir bahriyelinin provokasyonu yüzünden 1938'de tekrar tevkif edildi. Bu defa 28 sene hapse mahkûm oldu. Onu ilkönce Çankırı hapishanesine gönderdiler. Orada romancı Kemal Tahir ve diğer bazı arkadaşlariyle bir müddet beraber kaldı. Sonra Bursa hapishanesine aktardılar.

«Resimli Ay» devri Nâzım'ın en heyecanlı, en ateşli gençlik devresiydi. Nâzım hapishanede olgunlaştı. Burada cemiyetin çeşitli sınıf ve tabakalarından insanlarla, özellikle köylü ve işçilerle yakından tanışmak imkânını buldu.

Bunların hayatlarını ve ıstıraplarını kendi ağızlarından dinledi. Hapishanede yazdığı şiirler hayatın içinden alınmış, sınıf kavgasının konkre örnekleridir. Bilhassa **«Memleketimden İnsan Manzaraları»**, **«Kırk Haramiler»**, **«Kurtuluş Savaşı Destanı»** Nâzım'ın şiirdeki dehasını gösteren eserlerdir. Bu destan Homer'in İlyada'sını çok geride bırakan bir eserdir. O zamana kadar Türkiye'de emperyalistlere karşı yapılan kurtuluş savaşı burjuva yazar ve tarihçileri tarafından incelenmemişti. Hâlâ da incelenmemiştir. Nâzım bu eserinde millî kurtuluş savaşını tam bir Marksist görüşle işlemiştir. Bunun dışında Nâzım'ın hapishanede yazıp gizlice dışarı çıkardığı şiirleri de elden ele dolaşırdı. Kitapları yasak edilmişti. Burjuvazi, Nâzım'ı hapse atmakla ondan kurtulduğunu sanıyordu. Fakat aldanıyordu. Nâzım hâlâ bütün kuvvetiyle gençlik arasında yaşıyordu.

1940'ta tedavi için Bursa kaplıcalarına gitmiştim. Hapishanede kendisini ziyarete gittim. Hapishane müdürünün odasında buluştuk. Hapishanenin asıl müdürü Nâzım Hikmet olmuştu. Müdür masasına oturup, hapishanenin bütün işlerini o idare ediyordu. Bir eli telefonda, sağa sola emirler veriyordu. Hapishanedeki atölyeleri yoluna koymuş, mahkûmlara iş ve ekmek parası sağlamıştı. Ayrıca kendisinin dokuma tezgâhları vardı. Burada kumaş dokuyor, ailesine geçinme parası yolluyordu.

Mahkûmlar Nâzım'ı baba gibi severlerdi. Nâzım, her vakitki neşesini kaybetmemiş, geleceğe olan ümit ve imanı hiç sarsılmamıştı.

Aradan bir zaman geçti. İkinci defa kendisini hapishanede ziyaret ettiğim zaman Nâzım'ı sinirli ve endişeli buldum.

«— Beni az daha öldürüyorardı», dedi. Ve anlattı.

Nâzım'a suikast

Hapishaneye bir subay getirmişler, faşist bir subay. Bu adam hapishanede bir iki katili parayla satın alır. Nâzım'ı öldürtmek için bir suikast hazırlar. Fakat Nâzım'ı seven, hattâ geceleri Nâzım'ın kapısı önünde nöbet bekleyen mahkûmlar suikasti sezmişler. Subayı ve adamlarını göz hapsine almışlar. Fakat bir akşam mahkûmlar koğuşlarına çekildikten sonra, Nâzım bahçede yalnız dolaşmağa çıkmış. Birden karanlıklar içinden katiller ellerinde bıçaklarla Nâzım'a saldırmağa kalkmışlar. Fakat onları göz hapsinde bulunduran mahkûmlardan bir kaçı derhal katillerin üzerlerine atılmışlar, uzun bir kavgadan sonra katillerin bıçaklarını ellerinden almışlar.

Nâzım bu hikayeyi anlattıktan sonra,

«— Domuzlar», dedi, **«ömrümden 28 seneyi çaldılar, yetmedi. Şimdi canımı almak istiyorlar.»**

Bu suikastin de bir polis tertibi olduğunda şüphe yoktu. Faşist subayı bu maksatla hapishaneye sokan polisti. Hapishane müdürü, Nâzım'ı çok sevdiği için, subayı yakalayıp revire attırmış ve sonunda başka bir hapishaneye göndermişti. Fakat subay ne mahkemeye sevkedildi, ne de ayrı bir ceza gördü.

Faşizm

1942'de kendisini tekrar hapishane ziyaretine gitmiştim. İkinci Cihan Harbi bütün şiddetiyle devam ediyordu. Sovyetler daha harbe girmemişti. O gün uzun boylu emperyalistlerin harp maksatları üzerinde konuştuk. Bir iki gün sonra radyoda Hitler'in Sovyetler'e saldırdığı haberini dinledim. Derhal hapishaneye telefonu açtım, Nâzım'a haberi verdim.

«— Eceli gelen köpek, cami duvarına işers», dedi.

Gene de bir gün, hapishanede harbin doğuracağı neticeler üzerine konuşuyorduk. O, Sovyetlerin faşistleri süratle yeneceğine inanıyordu.

«Harp yakında biter, diyordu. Napolyon da Moskova'ya kadar dayanmıştı. Fakat ateş ve alevler içinde döndü. Hitler'in de akıbeti bu olacaktır... Yalnız yandığım şu ki, emperyalistler de bu harpten galip çıkacaklar. Sosyalist inkılabı geciktirmek için imkân kazanacaklar. Fakat onlar da zayıflayacaklar. Büyük kapitalist memleketler proletaryası bu zaaftan faydalanıp inkılâbı yaparlarsa, ne âlâ, yapamazlarsa bu iş çok uzun sürecek.»

Bundan sonra Nâzım'ı hapisten çıktığı güne kadar görmedim.

Nâzım'ın on dört sene süren hapishane hayatı, memleket içinde ve dışında büyük şaire sevgi ve saygı duyan dostlarının bir endişesi haline gelmişti. Bu zulme son vermek için içte ve dışta dünya ölçüsünde bir kampanya açılmıştı. Hükûmet bu baskı altında İstanbul'a getirilmesine, fakat göz hapsine alınmasına karar vermişti. Nâzım'ı önce Üsküdar hapishanesine naklettiler. Nâzım burada açlık grevine başladı. Hükûmet bu sebeple onu Cerrahpaşa Hastahanesine kaldırttı. Nâzım artık tamamiyle hürriyetine kavuşmak istiyordu. Grev uzadıkca, Nâzım'ın durumu da kötüleşiyordu. Hükûmet, bütün protestolara ve gösterilere rağmen, Nâzım'ı serbest bırakmağa yanaşmıyordu. Nihayet doktorlar Nâzım'ın ancak birkaç gün yaşayabileceğini bildirdiler. Fakat Nâzım grevi bırakmak istemiyordu. Zaten Anjin-dö-Puatrini de vardı. Nâzım'ı kurtarmak lazımdı. Nâzım'ı seven dostları bizim evde toplandılar.

Nâzım'a grevden vazgeçmesini teklife karar verdik. Nâzım'ın çok sevdiği dostu, ressam Abidin Dino bu kararı kendisine bildirmek ödevini üzerine aldı. Nâzım bir müddet mukavemet etti. Fakat dostlarının ısrarı karşısında grevi bozmağa razı oldu. Zaten o sırada seçimler olduğu için ortada Nâzım'ı serbest bırakmak sorumluluğunu üzerine alacak bir hükûmet de yoktu. Sorumlu hükûmet iktidara geldikten kısa bir süre sonra af ilan etti ve Nâzım serbest kaldı.

Nâzım hastaneden çıktıktan sonra kendisini ilk defa misafir olduğu bir dostunun evinde ziyaret ettim. Zayıflamış, rengi solmuştu. Fakat neşesini ve canlılığını kaybetmemişti. Bir ara «Resimli Ay»daki çalışmalarımızdan söz açıldı.. Gözleri parladı.

«— Ah o günler, o günler, hayatımın en mesut günleridir.» diye ah çekti.

İşsizlik endişesi içindeydi. Hayatını yeniden nasıl kuracağını bilemiyordu. O zamanlar bizler de işsizdik. Nâzım, memlekette hüküm süren şartlar içinde çalışamayacağını tahmin ediyordu.

«— Biz artık bu memlekette çalışamayız. Beni de bir köşeyına getirip Sabahaddin Ali gibi öldürecekler,» dedi.

Yurt dışında

1951'de Nâzım'la Berlin Gençlik Festivali'nde buluştuk. Beni trenden karşılamağa gelmişti. Nâzım bambaşka bir adam olmuştu. Mesuttu, neşeliydi. Hayata yeni doğmuş gibiydi. Şiirlerinde ıstırabını anlattığı Afrikalı, Asyalı gençlerin omuzlarında geziyordu. Çin, Japon, Fransız, İtalyan, çeşitli milletler gençlerinin davetlerine koşuyordu. **«Sözüm Size Fransızlar»** şiirini yazıyor, gençlerin defterlerine imza atıyordu. Milletlerarası gençlik festivalinde 14 senelik zından hayatının acılarını unutuvermişti.

Sabiha
Zekeriya
SERTEL

Nâzım Hikmet'in Türkiye'deki son günlerine ait bir fotoğrafı (Arkadaşımız Kemal Sülker tarafından çekilmiştir)

«— Şu gençliğe bak,» diyordu. «Rengi, dini, ırkı, düşüncesi ayrı ayrı insanlar Harbe karşı barış savaşında nasıl birleşiyorlar. Barış için böyle bir buluşma hangi kapitalist memlekette görülmüştür. Bu da sosyalizmin bir zaferidir.»

Nâzım kendisini barış savaşına vermişti. Moskova'daki hayatını anlattı. Demokratik Alman Cumhuriyeti Başkanı Wilhelm Pick'in muhaceret devrinde oturduğu apartımanı ona vermişlerdi. Bundan pek memnundu. Yalnız bir şikâyeti vardı. İşine bakmak üzere yanına verilen kadın, her sabah banyoyu hazırlıyor, onu yıkanmağa davet ediyordu. Hayretle elini kaldırarak,

«— Canım hergün de banyo yapılır mı, ben ördek miyim?» diyordu.

1960'ta, Nâzım'ı ilk defa kötümser gördüm. Bir gün lokantada birlikte yemek yiyorduk. Çok üzgündü.

«— Ölmek istiyorum», dedi. «En çok sevdiğim dostlarımdan ve yoldaşlarımdan hiyanet gördüm. Ya ben insanları anlamıyorum, ya onlar beni anlamak istemiyorlar. Hayatta çok dostum var. Fakat en büyük dostum ressam Abidin Dino'dur. Düşmanım çok. Fakat en büyük düşmanım ...'dır» dedi.

Abidin Dino, onun İstanbul'dan tanıdığı çok eski bir dostuydu. Nâzım'ın memleket manzaraları eserine resimler yapıyordu. Nâzım, bu res'mleri görünce heyecanlanmıştı.

«— Göreceksin», diyordu. «bu Dino birgün milletlerarası bir ressam olacak.»

Nâzım, 1958 de Dino'nun «Yürüyüş» adlı tablosu için şunları yazmıştı.

Bu adamlar Dino
Ellerinde ışık parçaları
Bu karanlıkta Dino,
Bu adamlar nereye gider?
Sen de, ben de Dino
Onların arasındayız.
Biz de, biz de Dino
Gördük açık maviyi

1962 Temmuzunda bir gün bizi ziyarete gelmişti. Kendisine Ankara'da çıkan bir gazeteyi uzattım. Gazetenin birinci sayfasında, «Nâzım Hikmet vatan hayinliğine devam ediyor» başlıklı bir yazı vardı. Nâzım bu yazıyı dikkatle ve yüksek sesle okudu. Sinirlendi, öfkelendi, odada bir aşağı, bir yukarı dolaştı. Sonra masa başına oturarak bir kâğıt kalem aldı ve şu şiiri yazdı.

Vatan Hayini

«Nâzım Hikmet vatan hayinliğine devam ediyor hâlâ
Amerikan emperyalizmine yarı sömürgeyiz, dedi Hikmet.
Nâzım Hikmet vatan hayinliğine devam ediyor hâlâ.
Bir Ankara gazetesinde çıktı bunlar, üç sütun üstüne,
Kapkara haykıran puntolarla,
bir Ankara gazetesinde fotoğrafı yanında
Amiral Vilyamsin'ın
66 santimetre karede gülüyor, ağzı kulaklarında.
Amerikalı
Amerika, bütçemize 120 milyon lira hibe etti.
120 milyon lira
Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz, dedi Hikmet.
Nâzım Hikmet vatan hayinliğine devam ediyor, hâlâ.
Evet, vatan hayiniyim, siz vatanseversiniz, siz yurtseversiniz, ben yurt hayiniyim, ben vatan hayiniyim.
Vatan çiftliklerinizse,
Kafalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,
Vatan şose yollarında gebermekse açlıktan,
Vatan soğukta ip gibi titremek ve sıtmadan kıvranmaksa yazın,
fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan,
vatan tırnaklarıysa ağalarınızın,
Vatan mızraklı ilmihalse, vatan polis copuysa,
ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan
Vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası, Amerikan donanması,
topuysa,
Vatan kurtulmamaksa korkunç karanlıklardan
ben vatan hayiniyim.
Yazın üç sutun üstüne kapkara haykıran puntolarla.
Nâzım Hikmet Vatan hayinliğine devam ediyor hâlâ.

28.7.1962

Son yılları

1963 başlarında buluştuğum zaman Nâzım çok dalgın görünüyordu. Roman yazıyordu. Her gün gelir, yazdığı kısımları bize okurdu. Bu roman, Nâzım'ın hayatından bazı parçaları anlatır. Savaşa nasıl bir romantik heyecanla başladığını gösterir. Nâzım, artık o devirdeki düşünüşlerini sekterce bulmağa başlamıştı. Doğmatizmin ve sekterliğin baş düşmanı olmuştu. «Meselâ», diyordu, «biz Resimli Ay mecmuasında, neden putları kırıyoruz kampanyasiyle halkın sevdiği şairlere hücum ettik. Mehmet Akif softaymış, varsın olsun. Adam halk şiirleri yazmış. Meselâ Namık Kemal'e ne diye çattık. Adam Abdülhamit istibdadına karşı savaşmış, hapiste yatmış, menfalarda sürünmüş. Halk onu vatan şairi diye tanıyor ve öyle seviyor. Biz ise ona, burjuva şairi diye çattık. Küçük burjuva, dedik. Hattâ kurtuluş savaşına katılanlara çattık. Kendimizi halktan uzaklaştırdık.»

«Sonra meselâ benim «Berkley» şiiri nedir? Diyalektik materyalizm, marksist felsefe şiirle anlatılır mı?»

Nâzım'ın Türkiye'de bir sosyalist inkılabını gerçekleştirmek hakkındaki düşünceleri de değişmişti. Artık eskisi gibi hedefe varmak için her yolun mü-

Kendisine memlekette işçi hareketlerinin, sosyalizm akımlarının geliştiğini, sendikaların ve İşçi Partisinin kurulduğunu anlattığım zaman gözlerinin içi güler «Galiba denize atılan maya tutacak.» derdi.

bah olduğunu söylemiyordu. Sadece gizli matbaa kurup, beyanname dağıtmakla inkılaba gidilemeyeceğini anlamıştı. Şimdi, inkılap için objektif ve subjektif şartların olgunlaşmasından bahsediyordu. Sosyalizme giden yolun demokrasiden geçtiğini söylüyor, bugün yapılacak işin Türkiye'de demokratik inkılâbın gerçekleşmesi ve sosyalist partisine legal çalışma imkânlarının sağlanması olduğunu söylüyordu.

Onu son defa ölümünden iki ay evvel görmüştüm. Neşeli ve mesut görünüyordu. Türkiye'de gelişen hareketler ona ümit veriyordu.

3 Haziran 1963'te ölüm haberini aldığım zaman inanmak istemedim. Daha iki ay önce, o kadar zinde, o kadar canlı Nâzım bir an içinde nasıl yokoluvermişti

Benim tanıdığım Nâzım, kalıpların içine sığmayan bir adamdı. Nâzım yalnız şiirde kalıpları kırmakla kalmadı, sekter düşüncenin, doğmatizmin kalıplarını da kırdı. Bugün Türkiye'de yetişen ilerici neslin çoğu, Yaşar Kemal'ler, Aziz Nesin'ler, Orhan Veli'ler, Kemal Tahir'ler, Mahmut Makal'lar onun ektiği tohumların mahsulleridir. O bütün ömrünce yazdı. Yarattı, yarattı, sanat dünyasına şaheserler bıraktı. Bugünkü ve yarınki nesillerin sosyalizm dâvası için yaptıkları ve yapacakları savaşa ışık tutan, heyecan ve azim veren bir hazine bıraktı.

SON

Alkılıç adli hata sonucu mahkûm edilmiştir!

Alpay KABACALI

1962 yılından beri süregelen **«Alkılıç dâvası»**, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu'nun kararı ile yepyeni bir safhaya girmiştir; *sona ermiş değildir.*

Dâvanın safhaları oldukça ilginç: Alkılıç'ı yargılayan üç Ağır Ceza mahkemesi ile Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin istinkâf etmiş olmaları; iki Ağır Ceza mahkemesinin beraat kararı vermiş olması ve İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin de, önce beraat ettirmiş olduğu halde, Yargıtay'ın kararına uymak zorunluğuyla mahkûmiyet kararı vermesi; Yargıtay 4. Ceza Dairesinin Alkılıç'ın yazısını **«komünizm propagandası» değil de «komünizmi övme»** olarak nitelemesi... Ve bütün bunlardan sonra, *Ceza Daireleri Genel Kurulundaki* beş üyenin teşkil edebildiği çoğunlukla Alkılıç'ın «komünizm propagandası» suçundan mahkûm edilmesi... Üstelik, yazıyı yayınlayan, sorumluluğu paylaşması gereken kişinin **Başbakan** İsmet Paşa'nın **«yazık oldu»** demesinden sonra beraat ettirilmesi ve zamanın **Adalet Bakanı Profesör** A. Kemal Yörük'ün, Senato kürsüsünde adaleti etkiler nitelikte konuşma yapması... Bu çok kısa özete, Alkılıç'ın iki kere cezaevine girip çıktığını da eklemek zorunluğu var!..

Bütün bunlar neye yaradı? Adliye teşkilatının adaletini göstermeye mi, Türkiye'deki sol akımı önlemeye mi? Tersine, «Alkılıç dâvası» yalnız Türkiye sol'unu değil, dünya aydınlarını, düşünürlerini, hukuki kuruluşlarını, giderek halklarını ilgilendirir oldu. Artık Türkiye'deki demokrasiyi, fikir özgürlüğünü, sosyalizm mücadelesini de yansıtmakta, belgelemektedir.

Bir bakıma, Türkiye'nin **«kurtuluş yolu»** rotasını çizen bu safhalardan bazı sonuçlar çıkarılacaktır. Russell'in, Saragat'ın, *Nenni'nin*, Maurice *Dobb'un, Uluslararası* Af Kurumu Amnesty International'ın protestoları ile karşılanan Alkılıç'ın mahkûmiyeti, bundan böyle yalnız kendi aydınlarını, düşünürlerini, sanatçılarını değil, Babeuf'ü, Steinbeck'i de yargılayan, faşist İspanya'da bile yayınlanan Guevara'yı ve nice düşünce ürünlerini yasaklayan bugünkü demokrasimiz için daha sağlam bir yargıya varılmasına vesile olacaktır.

Yine **«Alkılıç dâvası»**, bugüne kadarki safhaları ile daha, gelecek kuşaklara pırıl pırıl bir mücadele örneği olarak kalacaktır. Faşizmin ilk darbesini ta *1938 Harbokulu olayında* yiyen Şadi Alkılıç, bugüne kadar hapisler, sürgünler, mahrumiyetlerle geçen yıllarına rağmen, umudunu ve cesaretini asla yitirmemiştir. Olaylar ve fikirler karşısında bugünkü gençlik kadar heyecanlı kalmış; sosyalizm savaşı vermiştir. Bu yorulmaz savaşçı, aynı cesaretle, bugünlerde hapishaneye girmeyi beklemektedir.

«Türkiye'nin tek kurtuluş yolu sosyalizmdir» inancında olduğu, bu inancını ifade etmekten kaçınmadığı için... Oysa bu ülkenin gerçek sanatçılarını, aydınlarını *yıllarca* hapishanelerde, sürgünlerde çürüten faşizm, temsil ettiği azınlıktan ve bir avuç emperyalist uşağından başka kimi inandırabilmiştir bu aydınların, sanatçıların suçlu olduğuna? **Bu ülkenin sanatını**, edebiyatını, ileri fikirlerini içte **ve dışta temsil edenler**, hapishanelerin, sürgünlerin, iftiraların **izini bir şeref madalyası** gibi göğüslerinde taşıyanlardır. **Bugünkü Türk sanatının**, edebiyatının gerçek değerleri **sosyalisttirler. Yirminci yüzyılın şu ikinci yarısında insana, halka dönük olmayan,** *özgürlüğü* **sevmeyen bir sanatçı düşünülebilir mi ki?** Hem burjuvazi sözcülüğü yapan, hem de sanatçı geçinenlere kimse dönüp bakmamaktadır artık; burjuvazi bile bunların pabucunu dama atmıştır. Gerçek sanatçıları, düşünürleri sosyalist oldukları için, sosyalizmi sömürüden kurtulmanın tek çıkar yolu olarak gösterdikleri için mahkûm mu edecek halk da?

Mahkemeler **bağımsızdır, «Türk ulusu adına»** hüküm verir diyoruz. **Adalete gölge düşürülmesine taraftar değiliz.** *Böyle* **olunca zorunlu olarak, hiç kimse,** fikirlerinden dolayı, **hiçbir ulus adına mahkûm edilemez** demek zorundayız. **İnanıyoruz ve iddia ediyoruz ki, adil bir hata** işlenmiştir. **Adaleti saptıran nedir? Faşizm** hattından gelen 141-142 mi, **yoksa her nasılsa beş üyenin parmağı** ile sağlanan çoğunluk **mu?** Halk **adına, ulus adına** sosyalizmi mahkûm etmek yetkisi **olmayan engel her** neyse... **Alkılıç** dâvasının bu safhasından **sonra daha iyi anlaşılacaktır.**

Yine **«Alkılıç dâvası»**, Türkiye **sosyalizminde düşünürlerin**, sanatçıların **sosyalist oldukları için**, inançlarını yazıp söyledikleri için mahkûm edilmeyecekleri dönemi hazırlayan yeni bir aşama olacaktır.

MUHALEFET ŞERHİ

YARGITAY CEZA DAİRELERİ GENEL KURULUNUN 17 ESAS, 210 KARAR NO.LU 24.6.1968 GÜNLÜ KARARINA KARŞIYIZ:

Siyasal, sosyal ve ekonomik ayrı görüş ve prensiplere sahip iki sistemden hangisinin memleketimizin geleceği için yararlı olduğunu tesbit amacı ile tertiplenen bir makale yarışmasına katılanlar benimsedikleri görüş ve prensibi kişisel açıdan ele alıp beğendikleri yönleri ile savunacak, memleketin geleceği için yararlı olduğu düşüncesi ile bu istikamette bir gelişmeyi temenni ve tavsiye edecektir elbette.,

Yazının bir yarışma makalesi bulunması niteliğinin ve yarışmadan beklenen amacın gerçek sonucu budur. Bu ise düşünce ve görüşün öğülmesi anlamını taşır. Bir hususun benimsenmesini sağlamak maksadıyla telkin ve tesirde bulunmak anlamına gelen propagandada mutlaka sonuca götüren yol ve vasıta tercih edilir şüphesiz...

Yayınlanıp yayınlanmaması jürinin takdirine bağlı ve yazarın iradesi dışında bulunan bir makale bu hüviyeti ile propagandanın maksadına, amacına uymaz; dosya münderecatına göre sanık makalenin lüzum görülecek kısımlarının çıkarılarak *yayınlanması* hususunda gazete ilgililerine yetki vermiştir ki yazıdaki fikri teselsül ve insicamı bozması mümkün böyle bir davranış *propagandacının yüklendiği ödev* ile bağdaşamaz, bazı dergi ve gazetelere yazı yazdığı anlaşılan sanığı böyle bir imkâna sahip bulunduğu sürece so-

ALKILIÇ'IN MAHKÛMİYET KARARI

ALKILIÇ VE SAĞLAMER
Yazana *mahkûmiyet*, yayınlayana beraat!

■ **Cumhuriyet Gazetesi'nin açtığı bir yarışmaya gönderdiği yazıdan dolayı «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla hakkında beş yıl önce dâva açılan Şadi Alkılıç için T.C.K.'nun 142/1. maddesine göre İstanbul Beşinci Ağır Ceza Mahkemesi'nce verilen *6 yıl 8 aylık hapis ve 2 yıl 1 aylık sürgün* cezası Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun 24.6.1968 tarih ve 17/210 sayılı kararıyla kesinleşmiştir.**

Alkılıç'ın mahkûmiyetinin tasdikine Ceza Genel Kurulu'nun 33 üyesinden 19'unun oyu ile karar verilmiş, buna karşılık 14 üye karara muhalif kalmıştır. 14 üyenin Şadi Alkılıç'ın mahkûm edilmesine karşı verdikleri muhalefet şerhinin tam metni yukarıda çerçeve içinde yer almaktadır.

19 üyenin mahkûmiyeti onaylayan kararı ise şöyledir:

... 4 üncü Ceza Dairesince yapılan inceleme sonunda:

(İstanbul'da çıkan Cumhuriyet Gazetesince hazırlanan ve 1962-1963 Yunus Nadi Armağanı Makale Yarışmasına katılan sanığın bu gazetenin 12.12.1962 günlü nüshasının 2 nci sahifesinde yayınlanan ve «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm» başlığını taşıyan makalede liberalizm ile sosyalizm arasında mukayeseler yapılmış ve sosyalizmin memleketimizin geleceği için fayda ve lüzumundan bahsedilmiştir. Makale dikkatle incelendiği takdirde, memleketimizde kanun dışı sayılması ve ceza müeyyidesi altına alınmış olması sebebiyle yazıda bütün farik vasıflarıyla komünizmden bahs edilmemiş olduğu görülmekte ise de, özellikle bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması, tekmil gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesi, mülkiyetin kaldırılması, liberalizmde hukukun amacının zenginlerin para ve mülklerini, çıkarlarını devlet eliyle korumak olduğu ve kapitalist olarak vasıflandırılan bu hukukun tefessüh etmiş bulunduğu, sosyalizmin çeşitleri bulunmayıp hedefi bütün dünya olan enternasyonalist olduğu yolundaki düşünceler komünizmin kabul ettiği ana fikirlerden olup anayasanın teminatı altında bulunan memlekette müesses iktisadi ve sosyal düzeni hedef tutan ve yine anayasanın himaye ettiği fikir ve düşünce özgürlüğünün kanuni sınırları dışına çıkmış olan fikir ve düşünceler niteliğinde görülmüştür. Makalenin suç teşkil edip etmediğinin anlaşılabilmesi için mücerret ilmi yönden incelemeye tabi tutulması yeterli olmayıp benzeri yazıların genellikle hitap ettiği toplumun kolayca anlayabileceği uslupta yazılmakta olduğu nazara alınarak okuyanlar üzerinde husule getirmesi mümkün ve muhtemel etkinin de göz önünde tutulması gereklidir. Bu itibarla bir kısım bilirkişinin sadece ilmi ölçülere dayanan mütalâalarıyla resmi bilirkişilik sıfatı bulunmayan ve suç konusu yazının aslı ve tamamı üzerinde inceleme yapılıp yapılmadığı ve ceza *mevzuatımızın* nazara alınmış bulunup bulunmadığı kesinlikle bilinmeyen düşüncelerle kararda yer verilmesine hukuki imkan görülmemiştir.

Bu sebeple sanık, müvekkillerinin bu konulara ilişen temyiz itirazları ile duruşmadaki savunmaları yerinde bulunmamıştır.

Vasfı mahkemece kabul edilmiş bulunan suçun maddi ve manevi unsurları kapsayıp kapsamadığı yönünden incelemeye gelince:

1— Suç vasfının isabetle tayin ve takdiri için *bir birine* çok yakın anlam taşıyan ve fakat kapsadıkları unsurlar bakımından ayırd edilmeleri mümkün bulunan iki terimi, propaganda ve övmeği tarif ederek makaledeki yazının bunlardan hangisinin unsurlarına uyduğunu tesbit etmek gerekmektedir.

Çeşitli tarifleri yapılabilecek olan bu iki terimin en doğru tarifinin kanun yapıcısının maksat ve anlayışına uygun olanı bulunacağı gerçeği nazara alınarak taalluk ettiği kanun maddesinin Büyük Millet Mec

nucu önceden kestirilemeyen bir yarışma yazısından yararlanmak çabası içinde kabul etmeye sebep yoktur.

Makale konusu ve gayesi bakımından olduğu kadar kapsadığı görüş ve anlayış açısından da tüm olarak bu anlam yönündedir. Propaganda unsurlarını taşımamaktadır. Bu itibarla suç vasfına ilişkin daire kararının itirazen kaldırılması suretiyle komünizm propagandası yapmaktan dolayı tesis edilen mahalli mahkeme kararının Ceza Daireleri Genel Kurulunca onanması hakkında ittihaz olunan çoğunluk kararına muhalifiz. 24.6.1968

CEZA DAİRELERİ GENEL KURULU MUHALEFET ŞERHİ VEREN HAKİMLERİ

POLİTİKA VE ÖTESİ

mehmed kemal

Domuz derisinde mısır...

Bilim sürgit egemen sınıfın elinde oluyor. Hele bir ülkeye sömürgecilik girmişse, bilim de sömürgecilerin elinde bir tutamak. Bizdeki bilim araştırmalarını yabancılar yapıyorsa, bilime sömürgeciliğin el ulağı gözüyle bakacaksınız. Bugün size, Dünya Açlığa Karşı Savaş Birliği Başkanı; Birleşmiş Milletler Beslenme Komisyonu Başkanı; Rio de Janeiro Üniversitesi Profesörlerinden Josué De Castro'dan bir özet vereceğim.

Tartışıyorlar.

«— **Bugün bilimin öz gerçeğiyle yetinsek bile Malthus'ün haklı olmadığını rahatlıkla iddia edebiliriz.**»

«— Malthus teorisi yanlış mı?»

«— **Malthus haklı olsaydı, geometrik dizi hesabına göre, bugün yeryüzü nüfusunun *3 milyar değil, 180 milyar olması gerekirdi. Sırf matematik alanda bile yalan olduğu besbelli.***»

«— *Malthus'un besinlerin üretimi hakkındaki teorisine ne dersiniz?*»

«— **Besinlerin üretimi hakkında açıkladığı aritmetik dizi bir başka yalan! *Tarımla uğraşmıyan ve bu yolda teknik kullanmıyan bir dünyada bile tarımsal üretim* artışı yüzde 3 - 4 tür. Oysa nüfus sadece *yüzde 2 oranında* artmaktadır. Demek ki Malthus haklı değildir.**»

«— *Malthus neden yaptı bu işi? Dünyayı bilimsel bir araştırma metodu kullanarak neden aldattı öyleyse?*»

«— **Bilim egemen sınıfın emrinde bulunmak *zorunluğundadır. Malthus teorisi* birinci sanayi devrimi zamanında ortaya çıkarıldı. O zaman İngiliz egemen sınıfı Hindistan *problemi üzerinde vicdanını* hafifletmek arzusundaydı (eğer vicdanı varidiyse).**»

«— *Nasıl oldu bu?*»

«— **İngiliz sömürgeciliği Hindistanı işgal altına alacak, direnenleri kılıçtan geçirecekti. *Hintlilerin dokuma* endüstrisini yenecek, yani onları açlıkla tasfiye edecekti. Ama kendini haklı çıkarmak için *suçun İngilizlerde değil, kontrolsüz bir biçimde çoğalan Hintlilerde olduğunu savunması gerekiyordu.***»

«— Malthus'un bunda rolü?»

«— **O, bu hizmeti iyi gördü. Bu niyete hizmet etti. Teorisini bu amaçla kurdu. Teorisi hiç te yeni değildir. Eski teorileri yeniden ele aldı. Çünkü Malthus'çüler dalma egemen sınıflarca bulunmuştur. Açlık daima var. Çünkü daima Malthus'cüler var. Malthus bir semboldür. Dünyamızın imtiyazlılarının karamsar teorisine bir ad bulundu, o kadar. Oysa bu teori sosyal adalet kadar eskidir.**»

«— Bir bilim adamının bunda çıkarı ne?»

«— **Bu hizmetine karşılık iyi ücret aldı. Malthus'ün masraflarını Doğu Hindistan Kumpanyası ödedi. Bu kumpanyaca bü*yük paralar verilen İktisat Uzmanları Okulunda* profesördü Bay Malthus. Hindistanı kırma ve aç koyma bedelini de burdan alıyordu.**»

«— Çaresi ne açlığı kaldırmanın?»

«— **Sömürgecilik var oldukça açlık olacaktır.**»

«— Sömürgecilik can çekişiyor, diyorlar.»

«— **Çok hasta olduğunda *hemfikirim* ama can çekiştiğinde değil. Bazı ulusların siyasi özgürlüğünü almaları sömürgeciliğin can çekiştiğini ispatlamaz. *Bir yüz yıl var,* biz Latin Amerika'da siyasi özgürlüğe sahibiz. Ama Lâtin Amerika bir ekonomik sömürge olarak *yaşamaya devam etti.***»

«— Bunu biraz açıklar mısınız?»

«— **Lâtin Amerika, örneğin Brezilya *kızılderilileri için derler ki, tarımda çalışmak istemiyorlar. Zorlanınca da çalışmamak için ölüyorlar. Bu açıklama bir derece doğrudur. Çünkü onlara, bir tek tercih kalıyordu : Ya açlıktan ağır ağır ölüme gideceklerdi, yada bir darbede öleceklerdi.* Onlar çalışmadan ölmeyi yeğ tuttular. Bu ölüm çalışmadan daha pratikti. Onlardan *istenen şuydu : ihraç edilecek şeker yetiştirmek! Hep ihraç etmekti amaç! Karşılık* olarak para almak. Hem de az para. Bir azınlığın cebine giren para. Bu para kızılderilinin eline geçmezdi. Geçse de neye kul*lanacağını bilmiyordu. Demek çalışmanın* onun için bir anlamı yok. Demek tembelliği, tembellik değil, akıllılıktı..**»

«— *O zaman ne yapıyor sömürgeciler?*»

«— **Sömürgeciler geri kalmışlığın insanlarını üretim makinesi olarak kullan*mak isterler.* Bunun için de onlara yakıt verirler. Pirinç yada maiok unu. İçinde proteinler, vitaminler bulunan taze besin *vermezler.* Oysa bu işçiler kendi bölgelerinde de ne de olsa taze besinle beslenirler. Halbuki vitaminler metabolizma için gerekli *glüsidlerin (yakıt) miktarıyla* orantılı olmalıdır. Büyük miktarda yakıt verildiğinden denge bozulur. Hasta düşerler, besle*nemezler. Mısırı domuz etine çevirmek için domuza mısır verildiği gibi işçilere de pirinç unu verilerek bunların emeği kahveye* ve şekere çevrilir. Domuzlara yapılanın aynısı insanlara yapılır. Çünkü mısırı satmanın en iyi çaresi domuz derisi denen çuvala koyup satmadır. İşçinin derisi içinde satılan kahve veya şeker de maiok unu (Amerikan bitkisi) [illegible] en kârlı şeklidir.**»

Ülkemizde yapılan bilimsel araştırmaları bir de bu gözle incelemek gereklidir. Sanıyorum ki, bu sözler araştırmalara ışık tutacaktır. Soya fasulyesi, nebati yağlar, ışınlandırılmış buğdaylar, süt tozları, Dağdağ'ın yeni ekim yerleri için getirttiği Sonora buğdayları bir de böyle bakılarak gözden geçirilmelidir. Tavşan uykusunu icat edenler, besili Amerikan tazıları olmasın?

... önceden hazırlandığı o ka... belirliydi ki, toplantıda bu...ndeki müzakerelerini ihtiva ... tutanaklarda mevcut be...lardan yararlanmak sure...le yapılan tariflerine göre ...paganda, muayyen bir fik... toplum içinde yayılmasını, ...leşmesini ve bu amacın ta...kkukunu sağlamak için mad... veya manevi vasıtalara baş ...larak telkin, teşvik ve te... bulunmak maksadıyla ya... ve hamle ve taarruz şek... görülen fiil ve hareketler ... bunun dışında kalan sair ...ller ise öğme niteliğindedir. ...abul olunan bu tarihlerdeki ...surlar bakımından makale ...celenince görülüyor ki sanık, ...nusu gazete ilgilileri tara...ndan tesbit edilmiş olan bir ...akale yarışmasına katılmış ... memleketimizin geleceği i...o liberalizm ve sosyalizimden ...ngisinin daha yararlı olacağı ...rusunu cevaplandırmak üze... ikisi arasında mukayeseler ...ptıktan sonra sosyalizm teri... altında düşüncelerinin ya...rlarından söz etmiş olup bu ...üşüncelerin yayılmasını, kök...şmesini amaç tutan teşvik ... tahrik edici ifadeler kullan...amıştır. Tasvir ettiği sosya...zmin kurulmasında kullanıla...k zorun, demokrasi kuralla...na da uygun olarak kanun ve ...evlet zoru olduğunu açıkla...ış bulunmaktadır. Makale bu ...iviyeti ile gerek taalluk etti... madde metninde mündemiç ...ulunan ve gerek propaganda-nın unsurlarından olan hamle, taarruz ve cebir gibi başlıca unsurları ihtiva etmemektedir. Diğer taraftan mücerret bir yarışmaya katılmak ve verilen konu *hakkındaki kişisel düşün*celerini açıklamak maksadıyla yazılan makalenin tümünün taşıdığı ifade şekli ve bazı dergi ve gazetelere yazı yazdığı anlaşılan sanığın sahip olduğu böyle bir imkândan yararlanmaksızın yayınlanıp yayınlan*maması ancak jürinin takdiri*ne bağlı olan bir makale ile muayyen fikir ve kanaatlarını yayma yolunu tercih etmiş olması ihtimalinin uzak bulunma*sı keyfiyetleri de olayda pro*paganda kastının vücudunu kabule imkan vermemektedir. Yukarıdan beri yapılan inceleme ve açıklamalara göre sanığın katıldığı bir yarışmadaki belli konu dolayısıyla beğenip benimsediği ve tahakkukunu temenni ettiği fikir ve düşüncelerini ifade eden suç konusu makalede propagandanın maddi ve manevi unsurları tekevvün etmemiş olduğu ve unsurlar dışında mütalaa edilmesi iktiza eden öğme suçunun kapsam ve anlamı içinde bulunduğu sonuç ve kanaatına varılmış bulunulmaktadır.

... Bozma kararına karşı Cumhuriyet Baş Savcılığınca itiraz edildiği anlaşılmaktadır.

İtirazın süresinde olduğu görülüp dosyadaki kağıtlar okunarak iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşulup düşünüldü.

CEZA GENEL KURULU KARARI

... Dosya üzerinde yapılan incelemede:

1— C. Başsavcılığı 14.6.1967 *günlü itiraz yazısının birinci* bendinde (Mahkemenin beraatle direnmeye ilişkin kararının Ceza Genel Kurulunca bozulması üzerine bu karara uymak zorunda *olan mahal mahke*mesinin bozmaya uygun olarak tesis ettiği hükmün soruşturma safhalarında, delillerde ve hukuki esaslarda bir değişiklik *de vuku bulmadığından)* Yargıtay Dairesini bağlayacağı, kanuni sebeplerle esas dairenin istinkafı üzerine işin bir başka dairede incelenmesi duruma yetkili olamayacağı, aksinin kabulü ise Yargıtay görüşünde kararsızlık doğuracağı, bu görüşün Türk ve Alman hukukçuları *tarafından da* benimsenip savunulduğu öne sürülerek 4. Ceza Dairesinin itiraz konusu kararının usul bakımından kanuna aykırı bulun*duğu bildirilmiş* ise de; Yargıtay Dairelerinin ve Ceza Genel Kurulunun daha önceki genel kurul veya özel daire kararları ile kayıtlı olmaksızın incelemelerinin her safhasında hüküm ve kararların kanuna ve usule uygun bulunup bulunma*dığını göz önünde* tutmak suretiyle salim bir sonuca varmak ile ödevli ve yetkili oldukları, ... görüşüne göre, *kara*rın esasına da itiraz edilmiş olması da yukarıda serdedilen düşünceyi teyid eylediği cihetle itirazın birinci bendindeki usule ilişkin bölümün reddine çoğunlukla karar verilerek konunun esasına mütedair itiraza gelince;

2— Suç konusu makalede öne sürülüp savunulan fikirlerin .... istihdaf eylediği maksat bakımından propaganda niteliğini kapsadığı ve bu maksada ulaşmak için bu yarışmaya iştirakın bir vesile ve bahane ittihaz edildiği ve yazı meali ve münderİcatı itibariyle öğmenin üstünde Türk Ceza Kanununun 142/1 inci maddesindeki unsurları muhtevi bulunduğu cihetle itirazın kabulü ile... 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 13.5.1966 günlü hükmünün tebliğnamedeki düşünce veçhile onanmasına, depo parasının gelir yazılmasına 24.6.1968 tarihinde çoğunlukla karar verildi.

Tarık Ali İngiltere'deki öğrenci hareketlerinin Pakistan asıllı lideri

Tarık Ali'nin Oğrenci Hareketi

Engin AŞKIN

Londra'nın ünlü Soho semtinde, dar bir sokağın başında yükselen üç katlı eski ve kara renkli bir yapının önündeki, boyaları dökülmüş posta kutusunun üzerinde, kırmızı harflerle şu yazılar göze çarpar: «Siyah Bodur, Haftalık Dergi.» Hemen birinci katta başlayan ilk bölümde, binanın dış görüntüsüne eş özellikler belirir. Çoğunlukla Che Guevara'nın ve Maden kasketi ilanlarının iyice kapladığı duvarların önünde, iri omuzlu, uzun boylu ve bıyıklı bir genç adam gezinir. Kızgın yüzlü esmer genç adamın adı Tarık Ali'dir. İngiliz gençliğinin entellektüel önderi, Pakistanlı Tarık Ali, çevresinde toplanmış diğer gençlik liderlerine, 27 Ekimdeki Vietnam mitinginin stratejisi üzerinde görüşlerini açıklamaktadır.

27 Ekimde Londra'da toplanacak olan 10 bin kişilik büyük protesto mitinginde, Vietnam Savaşı, İngiltere'de ırkçılık ve kapitalist toplum gibi üç ana tema, şiddet dışı toplantının başlıca özelliği olacak. Tarık Ali'nin daha önce düzenlediği sekiz bin kişilik benzer özellikteki mitinginde, Amerikan Büyükelçiliğini işgal ve binaya Kuzey Vietnam bayrağını çekme amacına öncü olan bir grubun aşırılığı, Tarık Ali'nin şiddet dışı ilkesini çiğnemiş ve liderin deyimiyle başarısı gölgelenen bir miting biçimine dönmüştü.

Tarık Ali'nin bu ilk mitinginde, binaya girme teşebbüsünde bulunanlar, bahçe içinde ellerinde makinalı tabancalar ve tüfeklerle yer alan Amerikan piyadelerinin, gireni vurmaya hazır olduklarını duyurmaları üzerine, hareketlerini düzen altına almışlardı. Siyah Bodur adlı siyasi gençlik dergisinin Vietnam'la Kardeşlik Birliğinin ve Oxford Üniversitesi Açık Oturum Derneğinin başkan ve yöneticisi olan Tarık Ali, kapitalist toplum ahlakının, İngiltere'yi tam bir çöküntünün kenarına getirdiği inancında. Bu konuda hertürlü düşünsel başkaldırmayı da gerekli görüyor.

Tarık Ali ve arkadaşları, adını 18. yüzyılda, İngiltere'de maden işçilerinin çıkardığı bir işçi gazetesinden aldıkları Siyah Bodur adlı dergilerinde, dünya ve insanlık sorunlarının savaşını dile getiriyorlar. Tarık Ali'nin önsayfadaki başyazısında, «Paris, Berlin ve Newyork'ta, kahramanca başkaldıran devrimci gençliğin, soyguncu sınıflara karşı ilk büyük ihtarları verdiğini» tekrarlar. Özellikle Che Guevara'nın, adanmış ve karşılıksız savaşının hayranıdır. Gelecek kuşakların bu büyük savaşçıyı, bir ahlak ve idealizm anıtı olarak anacakları inancındadır.

27 Ekimde yapılacak olan ve bütün İngiltere'nin heyecanla beklediği büyük mitingte, Amerikan B. Elçiliğinin bulunduğu Grosvenor alanından başka hedefler seçtiğini belirtiyor Tarık Ali. Bu kez mitingin yöneldiği yerler, Hilton Oteli ve Amerikan Express seyahat ofisi olacak.

Tarık Ali ve arkadaşları bu direnç savaşından ne beklemektedirler? Nasıl bir gerçeğin savunmasına girişmişlerdir? Bu soruları bütün Londra'da dağıttıkları bir broşürde şöylece açıklıyor Tarık Ali: «Kapitalist toplum, yalnız paranın varlığıyla ilgilidir. İnsan, onun için değersiz bir araçtır. Şu geleceğinize bir göz atınız. Birbirinin üzerine yığılmış kalabalık kentler. Pislik ve gürültü. Makinalar ve otomasyon. İnsanı öğüten bencil bürokrasi. Sosyal dengesizlik. Ve nükleer savaş. Ulusal kurumlardaki ahlâksal çöküntüyü, vurdumduymazlığı ve kültür düşmanlığını görmüyor musunuz?. Soruyoruz: Bunları mı istiyorsunuz çocuklarınız için?»

Eski Pencap başbakanının oğlu olan 23 yaşındaki Tarık Ali, gazetelerde bir sansasyon konusu olmaktan çok yakınıyor, ve diyor ki, «Ben bir gerçekçi eylemin öncüsü olarak, evrensel sorunları dile getirdim. Bütün aydınların, dünyanın her bölümünde, benzer bir fikir savaşının yürüttükleri yadsınabilir mi?» Vietnam, Çekoslovakya, Chicago veya Washington, temelinde benzer sorunların yattığı olaylar olarak, tepki gördü bizden. Dünyanın neresinde haksızlık, faşizm, kültür düşmanlığı ve baskı varsa, oralardaki bütün ilerici insanlar, bizim yaptığımızı yapacak. Örneğin Çekoslovak istilasının ardından, Sovyet B. Elçiliği önünde büyük bir miting düzenleyen Tarık Ali, bu mitingte, «sosyalizmi maymunlaştırdınız» diye bağırmış.

Sağcı İngiliz basını, «Tarık Ali'nin kulağından tutulup, geldiği yere Pakistan'a yollanmasını» isteyen gürültüler koparıyor ama, geleneksel İngiliz hoşgörüsünün ve düşünce anlayışının, buna imkan bırakmadığı da bir gerçektir. Şimdi bütün Londra, 27 Ekim'i düşünmektedir. Küçük bir iç savaş mı? Yoksa, düzenli bir protesto mitingi mi? Tarık Ali'nin tekrarlayarak açıklamasına rağmen, bu soruya kimse kesin bir cevap bulamıyor şimdilik...

SİYAH

Meksika Olimpiyadı da «Siyah İktidar» gösterisine sahne olmuş ve 200 metre şampiyonu Tommie Smith ile üçüncüsü John Carlos Amerikan milli marşını «siyah» eldivenli yumruklarını göğe kaldırarak protesto etmişlerdir.

AMERİKA'daki «Siyah İktidar» Hareketi'nin Lideri, bir süre önce, tanınmış Afrika'lı zenci şarkıcı Miriam Makeba ile evlenmiş bulunuyordu. Zenci dünyasının politika ve sanat alanında en önemli bu iki siması evlendikten bir süre sonra anavatanları olan Afrika'da büyük bir geziye çıkmışlardır. Siyah ırkın özgürlük özlemini dile getiren şarkılarıyla bütün dünyada büyük şöhret yapan Miriam Makeba bugün «Siyah İktidar» hareketinin lideri Stokely Carmichael'in en büyük yardımcısı ve destekçisidir.

Afrika'daki gezileri sırasında Jeune Afrique Dergisi Carmichael ve Makeba ile yaptığı bir mülâkatı 29 Eylül tarihli sayısında yayınlamıştır. «Tüm Afrika Siyah İktidardır» başlıklı yazıda şöyle denilmektedir:

«Stokely Carmichael ile Miriam Makeba'nın ince siluetleri, güneşin etkisiyle tenhalaşmış Dakar sokaklarında tüy gibi akıp gidiyor. Ana Afrika, eylemci çocuklarını bağrına basmış. Onlar da anavatanlarında olmaktan dolayı çok mutlu görünüyorlar. Dakar'dan sonra Conakry'ye uğrayacaklar. Orada Stokely'yi bir çok görev bekliyor.

Henüz ayrıldıkları Amerika Birleşik Devletleri ise seçim humması içinde... Gerginlik gün geçtikçe artıyor...

«— Kötü anlar gelecek bir çokları için...» diyor Siyah İktidar'ın lideri. Sâkin ve ciddi bir hali var.

«— Şiddet aleyhtarlığından söz edilmesin sakın. Martin Luther King'in katli, bu doktrini iflas ettirmiştir. Esasen bu doktrin, ötekilerin, en büyük gücü ellerinde bulunduranlara, her zaman ve her yerde şiddet hareketlerine başvuranlara açık kapı bırakmaya yaramıştır sadece. Amerika'nın zencileri gün geçtikçe bu gerçeğin bilincine eriyorlar. Seçimleri boykot edecekler.»

«— Ya Senatör McCarthy?»

«— Şiddet aleyhtarlığı vaaz etmeğe başladığı güne kadar destekledik onu. Bu çağrısı, bizlerden sessizce öldürülüp sömürülmeğe boyun eğmemizi istemekle özdeşti. Hiçbir beşeri toplum buna rıza gösteremez.

Afrika mı? Bütün Afrika zaten siyah iktidardır. Afrika'lı kitleler, ezilmişliklerinin bilincine eriştikçe emperyalizmin karşısına, - ırkçılık, sömürgecilik yada yeni sömürgecilik kalıplarına girse de - dikilecekler dir.»

«— Ya Sovyetler Birliği?»

«— Bize yardımı dokunabilecek büyük bir güç. Fakat Amerika Birleşik Devletleri ile yakınlaşması, Amerika, Afrika ve Çin'in yoksul halklarının zararına oluşmaktadır.»

Karısına dönüyor. Karısı konuşmasını dikkatle dinlemektedir. Hafif bir baş hareketiyle kendisini destekliyor. Johannesburg sokaklarında büyümüş bir zenci çocuğu olarak bu açıklamaya karşı çıkması şüphesiz söz konusu olamaz. O ne mitingler, ne de ayaklanmalar yönetiyor; sadece türkü söylüyor ve bu türküler yalnız güzel olmakla kalmıyor, siyahların kurtuluş hareketine yararlı da oluyor...»

Carmichael ve Makeba'nın Afrika turnesi devam ederken

GERİLLAYA DOGRU

Siyah Iktidar Hareketi'nin Lideri Stokely Carmichael *yeni evlendiği tanınmış zenci şarkıcı Miriam* Makeba ile Afrika'da dolaşıp ırkdaşlarını da bu harekete katmağa çalışırken Amerika'daki zenci getto'larında da beyazların sömürüsüne karşı bir siyah gerilla hareketinin hazırlıkları ilerliyor.

Siyah İktidar hareketinin liderî Stokely Carmichael (yanda) ve eşi ünlü zenci şarkıcı Miriam Makeba (üstte)

The TIMES'da da Amerika Birleşik Devletleri'ndeki zencilerin gelecekteki eylemleri ile ilgili çok ilginç bir yazı yayınlanmıştır. Roy Lewis imzalı bu yazıda, genel olarak Zenci Sorunu üzerinde durulduktan sonra, *Amerika'daki zenciler* arasındaki görüş ayrılıklarına parmak basılmakta ve her geçen gün gelişen bağımsız bir zenci cumhuriyeti kurulması düşüncesi ele alınmaktadır.

The TIMES'ın bu yazısında şöyle *denilmektedir:*

«— Zenci Lider Martin Luter King'in öldürülmesi dışında, Amerika 1964'den bu yana en sâkin yazını geçirmiş bulunuyor.

Artık **öğrenciler, savaş alanına dönen** *kaldırımlardan o*kullarına dönüyorlar. Fakat New York polisi gene de kuşkuyu elden bırakmayıp,

«Bu gece herşey olabilir» demekten kendini alamıyor. Gerçekten karşı cepheler sükûn içinde, fakat çalışmaları sürdürüyor. Böylesine bir ateş-kes için gerekli nedenler var denebilir. *Zencilerin bundan sonra* izleyecekleri tutum, Kasım seçimlerinin sonucuna göre tesbit edilecektir. Öte yandan, zenci liderliği sorunu ve örgütlenme, amaç büyük önem taşıyan konular... King'in yerine kimse *geçmemiştir* amma, liderin politikası yürütülmektedir. Gerek Doktor Abernathy, gerek geçici bir süre için yardımcıları ile anlaşmazlığa düşen Stokely Carmichael zenci topluluğunun liderliğini ele geçirmiş değillerdir. Bu liderler dışında da zencileri yönetecek kimseler olduğu biliniyorsa da, bunlar ancak kendi bölgelerinde etkilidirler.

İleride yeni kargaşalıkların çıkacağı yolunda belirtiler de kuvvetlidir. Militanlar halihazırda bu kargaşalığın nasıl başlatılacağı ve ileride uygulanacak taktikler üzerinde tartışmaktadırlar. Getto sakinleri arasında kendi kendine oluşan ayaklanma hareketlerinin artık modası geçmiştir.

Zenci kuruluşları bu yılki eylem programları üzerinde yaptıkları *görüşmelerde yalnız mü*cadele taktikleri üzerinde değil, aynı zamanda mücadelenin nihai amacı üzerinde de durmuşlardır. Şimdiye kadarki tartışmalardan çıkan sonuç, mücadele taktiklerinin genel olarak *şiddet esasına dayanacağı* şeklindedir. En **«ılımlı»** geçinenlerle dahi yaptığım konuşmalar sırasında, **«şiddet»** yolunun, getirmek istedikleri reformların gerçekleşmesi uğruna mücadelede **en güvenilir** yol olduğu görüşüyle karşılaştım. Ülkeyi geniş çapta bir felâketten kurtaracak bu reformlar (mesken, eğitim dâvasının çözülmesi; çalışma imkânlarının arttırılması; refahın sağlanması ve benzeri) dahi çoğu **«ılımlılar»** açısından amaca hizmet edemeyecek derecede yetersiz karşılanmaktadır. Son amaç zencilere beyaz toplum içinde şerefli bir yer sağlanmasıdır.

Mahalli seviyede idari teşkilata sahip olmak artık zencilere yeterli görünmüyor. Her ne kadar böylelikle Amerikan iş çevrelerini zorlayacak tedbirler öngören bir çeşit sosyalizm getirilmesi mümkün olacaksa da, zenciler gene de **«hareket kabiliyetinden»** yoksun kalacaklardır. Burada kastedilenin yüksek kademelerde alınan ulusal kararlara katılma hakkıdır.

Zencilerin kendi belediyelerine sahip olmaları halinde dahi pekçok sorun çözümlenmeyecektir. Gettolarda halk hizmetlerini yürütecek yetenekte siyasi kuruluşlar yoktur. **«Blacakstone Rangers»** yada **«Kara Panterler»** gibi teşkilâtlar güce ve dolayısıyla denetlemeye sahip oldukları halde, idari yetkiye sahip değildirler. Ülke çapında *uygulanan beyazlara ait yönet*melikler nedeniyle ırk ayrımı ilkeleri uyarınca zencilere kendilerini yönetme hakkı tanınması, şimdilik imkânsızdır. Bu ihtimalin gerçekleşmesi halinde dahi kendi istekleriyle iş başına *geçen militanların öngörü*len şartları tanıyarak demokratik bir yönetim kurmaları mümkün görülmemektedir. Hiç kimse **«zenciler için zenciler tarafından yönetilecek bir zenci hükümeti»**nin mevcut beyaz yönetim ve *sosyo* - ekonomik yapı ile nasıl bağdaştırılacağı hususunda henüz bir şey söyleyecek durumda değildir. Buna rağmen birleşmeden ümid kesen beyaz liberaller, bu türden bir çözümün kaçınılmazlığı konusunda görüşbirliğine varmışlardır.

Beyaz devlet içerisinde etnik bir ikinci devletin kurulması sorunu pek çok kimseyi ilgilendirmeye başlamıştır. Fakat gene de federal düzeyde kararlara katılma konusu *bütünüyle* imkânsız sayılıyor denemez. Ilımlı zenci liderler, muhtemelen artık zenci seçmenlerin kendi adamlarını yüksek kademelere geçirecek ve böylelikle zenci liderlerin toplantı salon*larının Washington'da en önem*li idari toplanma merkezi olmasını sağlayacak yönde birleştiklerine inanmaya başlamışlardır. Fakat militanlar artık bununla da yetinmemektedirler. Söylediklerine göre, bekle*yecek zamanları kalmamıştır.* Kendi teşkilâtları içerisinde başbakanlarını ve kabine üyelerini seçmeye başlamışlardır.

Burada, militanların son amaçlarını genişlettikleri görülüyor.

İngiltere'de olduğu gibi Amerika'da da azınlık hakkının ancak bütün beyazlara ait üstyapı kuruluşları toptan yıkılıp yerine yeni şartlarla bağdaşacak kuruluşlar doğduktan sonra kazanılmasının mümkün hale geleceği açıktır. Azınlıkların bunu nasıl yapacakları sorulduğunda cevabın muğlak ve çeşitli olduğu gerçeği açığa çıkmaktadır. Gene de, bu uğurda atılacak ilk adım açıktır. Get*toların beyaz polis kuvvetlerin*den arınmış ve bütün ülke çapında iktisadi ve siyasi yaşantıyı etkileyecek gerilla faaliyetlerine üs teşkil edecek duruma getirilmesi... **«Şimdi istediklerimizi elde etmezsek bun*dan böyle* hiçkimse istediğini elde edemeyecektir.»** Bu görüşe karşı olarak polisin çoğunluk ordusu tarafından desteklendiği belirtildiği zaman verilen cevap şöyle oluyor:

«O aşamada Amerika öylesine zayıflayacaktır ki «Üçüncü Dünya» olarak nitelenen zenci ülkeler bilfiil mücahitle*rin yardımına koşacaklardır;* 18. Yüzyılda Fransa'nın «göçmen» mürgecilere yaptığı gibi.»

Geçen haftalarda *yapılan* **«Siyah İktidar»** konferansında Amerika'nın güney eyaletlerinde bütün Amerika ve Afrika kıtasında yaşayan zencilere ait bir özel Cumhuriyet kurulması plânı ilk anda yukarıdaki aşırı devrimci isteklerle çelişir gibi görünmektedir. İlk olarak zenci müslüman hareketi lider Elijah Muhammed tarafından ortaya atılmış bu plân gerek militanlar gerek ılımlılarca uygulanamaz sayılmış ve aynı zamanda insan hakları hareketinin son amacı olarak belirlenmiş olan **«birleşme»** çabalarına aykırı kabul edilmiştir. Zen*ci* Müslümanlar böylesine bir planın ancak Beyaz Amerika yöneticileri tarafından sağlanacak mali yardım sayesinde gerçekleşeceğini ileri sürmüşlerdir. Yine aynı plân uyarınca Güney eyaletleriyle Kuzey'deki sanayi şehirleri arasında göçmen mübadelesi yapılacaktır.

Fakat zenci Cumhuriyeti daha geniş bir stratejiye uygun düşebilir. Eğer bu gerçekleşir ve Siyah İktidar da idaresini *elinde bulundurursa,* bu *Castro* taraftarı bir hükümet olacak ve Kuzey Amerika'daki beyazları yok - etmek için bir üs olarak kullanılacaktır. Bu yüzden beyazların böyle bir ihtimali düşünmeleri imkânsızdır. Böylece *beyazlar hiçbir yardımda* bulunmayacakları için, Gettoların silâhlandırılması kendilerini savunmadan öteye gidemeyecektir.

Bu gibi teorisyenler hala azınlığın içinde küçük bir azınlık *durumundadır.* Fakat *bun*lar daha çok gençlere, yetersiz eğitim görmüş olanlara, içinde, bulundukları durumdan bunalanlara ve işsizlere seslenmektedirler. Öğrettikleri şeyler ise sadece yakıp-yıkmaktır. Beyaz insanların toplama kampları kuracaklarını iddia etmektedirler. Ve zenci ihtilâlinin yakında gerçekleşeceğini söylemektedirler. Bu sözlere özellikle bugünlerde, beyazların gazetelerinde sık sık raslanmaktadır. Ilımlılar dahi bu gibilerine engel olacak güçte değiller. Zenci militanların anlattıklarına göre kendilerinin burjuvaziye dahil zencilerden yardım ve para almaları gayet kolay olmaktadır. Ortaya attıkları yeni bir zenci toplumu kurma iddiaları her yerden destek görmektedir.

O. D. T. Ü.'de BOYKOT

Gençler Amerikancı eğitim istemiyor

10 Ekim 1968 günü Orta-Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık bölümünde başlayan DİRENİŞ ve boykot hareketi yapılan referandumlarla üniversitenin diğer fakültelerine yayılmıştır. Buna göre 3 Ekim'de İdari İlimler Fakültesinde, 7 Ekimde Elektrik Mühendisliği Fakültesinde, 9 Ekim günü Mühendislik birinci sınıflarında ve 10 Ekim günü de Fen ve Edebiyat fakültelerinde yapılan referandumlarla öğrenciler direniş ve boykot hareketine katılmışlardır.

Yapılan toplantılarda, eğitim sorununun ülke genel sorunu dışında ele alınamıyacağına karar veren öğrenciler öncelikle Türkiye toplumunun özellikleri üzerinde durmuşlardır. Türkiye'nin emperyalist etkiler altında geri bırakılmış bir ülke olduğu sonucuna varan öğrenciler, bu düzenin kendi kurumları ve sistemini birlikte getirdiği görüşündedirler. Eğitim düzeninin de bu sistemin kurumu olduğunu kabul ederek ekonomik ve siyasal devrim yapılmadan eğitimde devrim olamıyacağı görüşüne varmışlardır. Bu devrim dönemine kadar eğitimde yapılacak değişimlerin neler olabileceğini ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde neler yapılabileceğini tartışmışlardır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi forumlarında yapılan çalışmalarda öğrencilerin ilk görevlerinin üniversitelerini hakim sınıflarının ideolojisinin aracı olmaktan kurtarmak olduğunda birleşmişlerdir. Çalışmaların, Türkiye toplumunun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için bilim, teknik ve eğitim plânlamasının hemen yeniden ele alınması ve beyin ihracının durdurulması uygun görülmüştür. Beyin ihracının en büyük kaynaklarından biri olarak kurulan ODTÜ öğrencilerinin bu kararı emperyalistlerin eğitimde oynamak istedikleri oyunda silâhın geri tepmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Buna ek olarak öğrenciler tam özerkliğin sağlanması için «mütevelli heyetin» kaldırılmasında prensip kararına varmışlardır. Ayrıca bu konuya bağlı olarak bir «Akademik Teşkilât Yönetmeliği» tasarısı hazırlamışlardır. Tasarıda rektörün ve dekanların görevleri üzerinde eski uygulamadan farklı önerileri kabul etmişlerdir. Tasarı içerisinde yer alan fakülteler ve bölümler genel kurullarında öğrencilerin üçte bir oranında yer alması uygun görülmüştür. Öğrencilerin yönetime katılması konusunda görüş birliğine varılarak bu konu istekler arasına gerekçeli olarak koyulmuştur:

«Sınıfsal kökleri ne olursa olsun genel kurul olarak genç kuşaklar yaşlı kuşaklara göre daha ileriye açık, daha devrimcidirler. Üniversiteli gençlerin bu özellikleri daha belirgindir. Üniversitelilerin öğrenimleri boyunca üretim dışında kalmaları, önemli ölçüde bağımsız olmaları,

Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde boykota katılan öğrenciler yürüyüş yapıyorlar.

büyük kalabalıklar halinde oluşum olanakları, tahsil sonrası rasyonel ve garantili olmayan düzen organizasyonu içinde yer alamama kuşkuları, eğitim düzenleri ve olayları izleme imkânları sonucu politik bilinçlenmenin nisbeten hızlı olması ve gençliklerinden gelen heyecanlılık, araştırmacılık ve dinamizm onları daha devrimci kılar. Bu yüzden öğrencilerin üniversite yönetimine katılmaları yönetimin sınıfsal niteliği bakımından bir değişiklik getirmese bile, yönetimin devrimci gelişmelere açıklığı yönünden önemli sayılabilecek farklar doğuracaktır. Bu nedenlerden en geniş ölçüde üniversite yönetimine katılmalıdırlar.»

Direniş hareketinin Öğrenci Birliği dışında gelişmesi tartışmalara yol açmış, birlik yönetim kurulu bu konuyla ilgili olarak 9 Ekim 1968 günü bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride hareketlerin kendi dışlarında başlatıldığını ve geliştiğini kabul eden yöneticiler, kendilerinin iki toplantı dışında forumlara alınmamalarını kınamışlardır. Buna ek olarak öğrenci sorunları üzerinde görüşleri olduğunu açıklıyarak komitelerin ele aldığı konularda onlara paralel görüşler açıklamışlardır. Ayrıca «kapalı kapılar ardında öğrenci sorunlarını sattıkları» iddialarını da reddetmişlerdir.

Gelişen direniş hareketine en sert tepki üniversite dekanı Kemal Kurdaş'tan gelmiştir. Kurdaş 9 Ekim 1968 günü yayınladığı bildiride olayı yererek programların ve derslerin uygulanmakta olduğunu buna karşı gelinmemesini istemiştir.

Ertesi gün toplanan öğrenci forumlarında, «mizah, eğlence, güldürü» olarak isimlendirilen Kurdaş'ın bildirisi, öğrenciler tarafından fakülte duvarlarına ve çeşitli panolara asılmıştır. Ve öğrenciler forum çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu arada yayınlanan ortak bildirilerde rektörün tutumu yerilerek hedeflerinin «halka dönük özerk bir üniversite içerisinde öğrencilerin yönetime katılması» olduğunu bir kere daha açıklamışlardır. Ayrıca «Rektörü direnişin asıl hedefleriyle bunları doğuran sebepleri anlamağa çağırırız» demişlerdir.

Gelişen boykotlar sırasında ülkenin, eğitimin ve üniversitenin genel sorunları yanında, fakültelere ve bölümlere özgü sorunları da ele alınmıştır. Genel görüşler yanında yer alan bu konularda da öğrenci görüşlerini kapsayan taslaklar hazırlanmışlardır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesinde gelişen boykot göstermektedir ki, yeni gelişen boykotlar öğrencilerin gündelik sorunlarından çok ülkenin ve eğitimin genel sorunlarına yönelmektedir. Ve öğrenciler, Amerikancı metodlarla uyutulmağa çalışsalar bile, bu bağları kırmağa yönelen bir çaba içerisindedirler.

Boykot sorununa bu açıdan bakarsak, Ankara'da ülkesel sorunlarla yakından ilgilenen Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde günlerde bir boykotun başlayacağını söylemek kehanet sayılmaz.

FİNFİNİS İŞÇİLERİ KONUŞUYOR

Osman S. AROLAT

FİNFİNİS işçileri, Nurettin Çekil, Mustafa Sunar, Hakkı Kaçar, İsmail Mürseloğlu, sömürüye karşı çıkıyorlar.

GEÇEN haftalar içerisinde tek ders hengâmesi, Hulûsi Kentmen'in bıyıklarını kesmesi, Gönül Yazar'ın aşkı uğruna döktüğü göz yaşları arasında iki fabrikanın jandarmalar tarafından işgali de birer ikişer sütunluk haberler olarak yer aldı.

Bu işgallerden biri, İzmir'de Betontaş fabrikasında, biri de İstanbul'da Finfinis fabrikasında meydana geldi. Biz Finfinis işgalini işçilerin kendi anlatımlarıyla okurlarımıza sunmayı olayları açıklaması bakımından uygun bulduk.

«Ben, Nurettin Çekil, 1929 senesinde İstanbul'da doğdum. Sekiz nüfusa bakarım. Bu fabrikaya 1959 senesinde girdim. Ben, girdiğimde burada bir tek tezgâh çalışıyordu. Bugün ise fabrikada 31 tezgâh, 20 büküm, 20 kadar bobin makinası var. Yüz, yüz on milyon sermayesi oldu herhalde Finfinis'in. Günde ben 30-40 metre çadırbezi dokurum. Aşağı yukarı her metresi piyasada 20 liraya filan satılır. Yani metresi başına 19.50 lira kazanır Finfinis.»

«Ben, Mustafa Sunar 1938 yılında Tosya'da doğdum. İstanbul'a 1954 yılında geldim. O günden bu yana bu fabrikada çalışırım. İlk yıl 12 saat çalışırdık. Patron fabrikada bile oturmaz. Yazsa adada kalır, arada uğrar. Kışsa Beyoğlu'na gider. Gece döner, bazen dönmez. Yazı denizde, villada geçirir. Bizse iznimizi kışa doğru alabiliriz.

Bizler, giyeriz keten kumaş, eskirse yama vururuz. Finfinis giyer çeşit çeşit kumaşlardan elbise. Ben, 200 lira kira veririm, patronun orda burda evi var.»

«Ben, Hakkı Kaçar. 1928 Malatya doğumluyum. İstanbul'a 1949'da geldim. O günden bu yana dokumacılık yaparım. Bu fabrikaya 1963 yılında geldim.

Bu fabrikada soyunma odaları yoktur. Yemekhane yoktur. İçinde bulunduğumuz binanın duvarları her yanından çatlaktır. Her an bina işçilerin başına çökebilir.

Bu tehlikeler yetmiyormuş gibi iki atmosferlik boya kazanı da belediyeye az vergi vermek için dört atmosferde çalıştırılıyor.

Direnmek için 27 Eylül cuma günü saat 15'de biz de tezgâhları kapatıp oturduk. Hakkımızı istedik. İşyerinde direnmeğe yeniden başladık. İşveren bunu öğrenince jandarma kumandanına haber vermiş. O da getirip kapıya iki jandarma dikti. Biz, fabrikaya girip çıkıyorduk. Jandarma bize karışmıyordu. 7 Ekim gününe kadar olay böylece sürüp gitti. Tam sekiz gün fabrikaya gelip gittik. O sabah fabrikanın jandarma tarafından işgal edildiğini gördük. Kumandana sorduk, «İşverenin emri var. Hepinizi işten attı.» dedi.»

«Benim adım İsmail Mürseloğlu. 1943 yılında Yugoslavya'da, Pirişnev'de doğdum. 1959'da Türkiye'ye göçmen olarak geldim. 1965 yılından bu yana bu fabrikada çalışıyorum. Bizim direnmemizi, birliğimizi gördüler. Toplum halinde ayrılmadığımızı gördüler. Bize tuzak hazırladılar. İçeride hâlâ çalışmakta olan patron yağcısı altı işçi, kız arkadaşlarımıza küfrettiler. Kız arkadaşlarımızın yardımına koşan arkadaşlarımızla kavga oldu. Jandarmalar saldırdı. Baştemsilcimizi yaraladılar. Kavgaya sebep olanları bırakıp, 12 kız, sekiz erkek arkadaşımızı karakola götürdüler. Aralarında 13 yaşında kızların da bulunduğu arkadaşlarımızı 24 saat karakolda bekletip bize gözdağı verdiler. Sonra mahkemeye verildiler, sekizi tutuklandı. Neden olduğunu bilmiyorum. Çünkü dayak yedikleri iddiasıyla rapor alan altı yağcı hemen dönüp çalışmağa başladılar. Bizimkiler rapor alamadılar. Karakolda müsaade etmediler doktora çıkmalarına. Şimdi sekiz arkadaşımıza yardıma çalışıyoruz Sultanahmet'teki...»

BEYHAN KARELKA
— Direniyor —

«Ben, Beyhan Karelka 1946 yılında İstanbul'da doğdum. Dört yıldır bu fabrikada çalışıyorum. Bu harekete hep beraber başladık, hep beraber devam edeceğiz. Birlik olarak kendi işimizi kendimiz göreceğiz. Ne zaman biteceği belli olmaz ama hakkımızı almadan da direnmemizi bırakmayacağız. Yalnız, bize yardımcı olarak gençliği ve diğer işçi arkadaşlarımızı bekleriz.»

İşçiler direnmelerini sürdürmeğe devam ettiler. 14 ekim 1968 günü İstanbul'a indiler. Yürüyüş yaptılar. Şehrin o düzensiz trafiğini biraz daha karıştırırlarken, olayı görmek istemeyen, duymak istemeyen, duyrulmak ve gösterilmek istenmeyenlere iletmeğe çalıştılar.

Bir özel okul skandalı!

GEÇEN yıl türkülerle Ankara'ya yürüyen gençler seslerinin yettiğince bağırıyorlardı : **«İstanbul'un dardır yolu, özel okul sağı solu.»** Nitekim bir tek özel okulun, bir tek mimarlık dalında aldığı öğrenci sayısı Teknik Üniversite'nin beş dalda verdiği mezuna denk oldu. Patronun aynı zamanda öğrencisi olduğu bir okul açıldı. Ve üç yıldır çalışan bir özel okulun bir dalından Millî Eğitim Bakanlığı'nın haberi olmadığı açıklandı. Bakanlık genel müdür muavinlerinden biri LCC tiyatro bölümü için **«Bizim okulun o bölümünden haberimiz yok.»** dedi. Bunu söylerken okulun üç yıldır gazetelere verdiği ilanları görmemişti herhalde. Bundan böyle öğrenmiştir sanırız.

Çünkü, bu okuldan temmuz ayında iki, ekim ayında beş öğrenci kapı dışarı edildiler. Hem de öğrenim için gerekli 2000 lirayı ödeyeceklerini bildirmelerine, iyi birer öğrenci olmalarına rağmen. Öğrencilerin atılmalarının sebebi, patronun zararını kapatacağı açıklanan paralı tiyatro gösterilerinde oynamak istememeleri, öğreticilerinin sık sık tekrarladıkları **«yetişme döneminde 15 günden fazla üstüste oynamamalısınız»** görüşünü buna gerekçe olarak göstermeleri. -Hoş sonra öğretim üyeleri de patrona karşı çıkıp kendi görüşleri sorulmadan öğrencilerin neden atıldığını sormamışlardır.-

Patronun öğrencilerin hem okul ücretini ödeyip, hem de parasız olarak paralı gösterilerde yer almaları isteğine karşı gelen beş öğrenci yapılan görüşmelerde bu fikirlerini belirtmişlerdir. Patronun bu bölümde yaptığı zararı diğer bölümlerde karşılayabileceğini ve yapılan işin zararının da olabileceğini, bir ticaret işi olduğunu açıklamışlardır.

Bu davranışları yüzünden okuldan atılan öğrenciler, Millî Eğitim Bakanlığı'na başvurarak durumu anlatmışlar ve haklarını aramışlardır. Böylece özel okulların «anayasaya uygunluğu» üzerinde görüşlerini açıklıyan bakan ve yöneticilere meseleleri biraz daha yakından incelemeleri gerektiğini hatırlatmışlardır.

LCC Okulu Sahibi, öğrencileri okula sokmuyor

Ne sağcıyız ne solcu, futbolcuyuz futbolcu

GEÇEN hafta basının üzerinde durduğu başlıca konu şüphesiz CHP'nin dedikodulu Büyük Kurultayı idi... Kurultay'dan çok önce İnönü'nün NATO'dan yana ve sosyalizme karşı nutuklar vermesi, uzun zamandan beri sol edebiyatı yapan CHP'nin bundan sonra hangi istikamete yöneleceği konusunda herkesi meraka düşürmüş bulunuyordu.

Kurultay'ın birinci gününü izledikten sonra Ecvet Güresin, Cumhuriyet'te izlenimlerini şöyle yansıttı: «İsmet Paşa kaç yılın politikacısı, kaç yılın kurdu, bütün olacakları önceden sezdi. Ve, ne «ortanın ortasındayız» ağzına aldı, ne sosyalizme yeşil ışık yaktı. «Biz sadece Cumhuriyet Halk Partisiyiz» dedi, çıktı işin içinden. Dün bu tanımlamayı herkes kendine göre ve kendi lehine yorumlamakla meşguldü. Ortanın ortacıları memnun, ortanın solcuları memnun, daha solcuları memnundu. Ortacılar memnundu, çünkü: İnönü sosyalizmi *kesinlikle reddetmiş,* sağdakilerle, soldakilerle her büyük meselede ayrılıkların bulunduğunu açıklamıştı. Ayrıca Paşa, CHP'de ortanın solunu benimsememiş idarecilerin bulunmadığını da söylemişti.

...Daha soldakiler de memnundu, çünkü:

İsmet Paşa önce parti içinde beraber çalıştığı arkadaşlarından hiçbirinin aşırı solculuğundan şüpheci ve tedirgin olmadığını, yani aşırılar olsa bile kendisinin bunlara pek aldırmadığını söylemişti. İsmet Paşa, CHP'nin bugün için sosyalist Parti olmadığını söylemişti. Ancak madem ki anayasa sosyalizme açıktı, o halde İnönü'nün sözü gelecekte partiyi bağlamazdı. Bileğine güvenen borazancıbaşıydı...»

Kurultay'ın ilk gününden sonra Milliyet'te Abdi İpekçi de, İnönü'nün konuşmasının partide yeni kopmalar olması ihtimalini zayıflattığını ileri sürerek şöyle demiştir: «Sosyalist partiler, doktrin partileridir... Halk Partisi böyle bir doktrine hiç bir zaman bağlı olmadığı gibi, bundan sonra da böyle bir bağlılık kurmak ihtiyacı yoktur. Zira her şeyden önce bugün ülkemizde sosyalist bir parti kurulmuş ve faaliyeti Anayasa Mahkemesi'nce de meşru görülmüştür. Bu bakımdan ikinci bir sosyalist partiye lüzum yoktur. *Doktriner* bir sosyalist partiye inananlar, kurulmuş partide hizmet görebilir veya onu destekleyebilirler. Bununla beraber doktriner bir sosyalist partinin dışında toplumcu dünya görüşlerini benimseyen partiler bulunabilir, bulunmalıdır da... Bu tür partiler sosyalist doktrinden *esinlenmekte,* fakat doğmaları olduğu gibi kabul etmemektedir. Bu özelliği ile de kendilerinin sağındakilerle olduğu kadar solundakilerle de bir çok sorunlarda ayrı görüşler taşımaktadırlar. İşte Halk Partisi'nden beklenen, beklenmesi gereken bu paralelde kalmasıdır... Ecevit'in de görüşlerinin bundan farklı olmadığını biliyoruz.»

Amerika'ya kadar yolun var!

TÖS'teki komünistlerin yalnız bir şey yaptıkları yoktur: Görevleri!

Yani çocuklarımızı doğru dürüst okutmak!

Bir de özel okulların aleyhinde söylemediklerini bırakmazlar. Çocuklarımızı komünistlikten korumak için başlıca çarelerden biri özel okullara yahut yabancı okullara yollamaktır.

TÖS'teki azgın solcular üzerinde iyice durmak ve onların vatana daha fazla zarar vermemelerine çalışmak lâzım.

FALİH RIFKI ATAY
(Dünya - 16.10.1968)

haftanın karikatürü

ORTANIN SAĞI

ORTANIN SOLU

Ali Ulvi — Cumhuriyet

Başbakan zırnık bile yaratamaz!

«— Yaratıyor, dedi, yaratıyor!»

«— Kim?» dedik.

«— Başbakan» diye ilave etti.

Kaşlarımızı çattık, gözümüzü yumduk, ağzımızı açtık, haykırdık:

«— Başbakan zırnık bile yaratamaz. Yaratmak Allaha mahsustur. Bir mahlûka yaratıcılık izafe etmek, küfürdür. İnsan ancak Cenab-ı Hak'ın yaratmış olduğu şeyleri keşfedebilir. İşte o kadar. Bir daha dikkat et, saçmalama! Dalkavukluğun lüzumu yok.»

ABDURRAHMAN ŞEREF LAÇ
(Bâbıâlide Sabah - 14.10.1968)

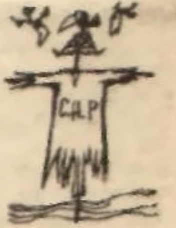
Hürriyet Gazetesi Temsilcisi Cüneyt Arcayürek'in CHP Kongresi'nin eğilimi hakkındaki izlenimi de şöyle idi: «Biz sosyalist parti değiliz. CHP'liyiz... İşte bu sözler, tempoların, yaşa'ların, varol'ların salona sığmadığı bir andır. Kurultay bu defa kesin hatları ile sosyalist bir parti olunmadığının ilanını ister gibi dalgalanıyordu..»

Geçen hafta kendisinin de sosyalist olmadığını gururla açıklayarak günah çıkartan Akşam Gazetesi'nin «YORUM»cuşu, İnönü'nün Kurultay konuşmasını olumlu karşılayarak şöyle demektedir: «CHP içinde aşırı solcular olduğu görüşünü paylaşmadığını, partisinde birlik ve beraberlik bulunduğunu da söyleyen İnönü, artık bir Monsieur Le Palisse hakikatı *haline gelen «CHP sosyalist değildir»* gerçeğini de tekrarlamış, partisinin «sosyalist olmayan bir Cumhuriyet Halk Partisi» olduğunu ifadeyle yetinmiştir. Ana çizgileriyle İnönü'nün Kurultay konuşması yapıcı, çıkması muhtemel tartışmaları önlemeye mâtuf bir nutuktur. Öyle gözükmektedir ki, CHP Genel Başkanı, partisinin memleket sorunları konusundaki görüşlerinin Kurultay'da Bülent Ecevit tarafından açıklanmasını tercih ederek sadece ana meselelere şöyle bir dokunmak yolunu tercih etmiş ve parti içi diktatörlük ithamlarını böylece cevaplandırmıştır.»

Yeni Gazete ise başyazısında İnönü'nün konuşmasını özetle şöyle yorumlamıştır: «Genel Başkan'a göre, CHP Türkiye'de sosyalist partilerin de bulunmasının kanunen mümkün olduğu görüşündedir fakat CHP sosyalist değildir. Kısaca CHP, CHP'dir. Öte yandan, İsmet İnönü'nün dünkü konuşması, CHP'nin ileride sosyalist olmayacağı yolundaki ibareden mahrumdur. Bilindiği üzere CHP Genel Başkanı, bu sözü ilk defa, 1966 yılının yaz aylarında, CHP'nin ortak grup toplantısın*da söylemişti. Daha sonra İnönü,* «CHP sosyalist olmayacaktır» sözünü de bu cümlenin ardına eklemişti. Oysa hiç değilse nazari açıdan, İnönü'nün bunu söylemeye hakkı yoktu. Zira bir partinin en yetkili organı genel başkan değildir. Keza hiç bir genel başkan, partinin ömrü boyunca başında ka*lacağını ileri süremez.* Bu sebeple, hem kurultay yetkisi içine girecek bir sözü söylemekten kaçınmış olması, hem de ilerideki ihtimalleri hesap dışında tutmaması dikkati çekicidir. İnönü'nün konuşması, hakikatte CHP'nin sosyalist olup olmadığı tartışmasını aşmaktan çok böyle bir tartışmaya girişmekten Kurultay'ı alıkoyma hedefine yönelmiştir. Böylece İnönü, parti içinde yeni bir çatışma ve kopma meydana gelmesini önlemek amacı gütmüştür.»

Tercüman Gazetesi Muhabiri Mehmet Ali Kışlalı ise verdiği kurultay haberinde Ecevit'in CHP'ye hakim olduğunu, İnönü'nün ikinci plana düştüğünü ileri sürerek şöyle diyordu: «CHP'nin 19. Kongresi dün alışılmamış bir hava içinde başlamış, şimdiye kadarki kongrelerde delegelerin tezahüratının ağırlık merkezi olan İnönü, Ecevit'e yapılan şiddetli tezahürat karşısında ilk defa açıkça ikinci plana itilmiştir.» Ancak bu ikinci plana itilmenin CHP'nin daha fazla sola kayması anlamına gelemeyeceği, yine Kışlalı'nın verdiği haberin ikinci cümlesinden anlaşılıyordu: «Başkanlık divanının itirazsız seçiminden sonra yaptığı konuşmada İnönü «Biz sosyalist parti değiliz, Cumhuriyet Halk Partisiyiz» dediği zaman uzun uzun alkışlanmıştır.»

Yeni İstanbul Gazetesi'nde Kurtul Altuğ da, İnönü'nün konuşmasından sonra CHP'nin telifçi yolu seçtiğini belirterek şunları yazıyordu: «19. Kurul-

tay sakin ve heyecansız başladı. Gerçekten Selim Sırrı Tarcan Spor Sarayı'nda başlayan Kurultay'da eksik olan tek şey heyecandı. 19. Kurultay'ın ilk gününden kulislere hâkim olan bir tedirginlik, bir kuşku havasıdır. Genel Başkan İnönü'nün Kurultayı açış konuşmasının finali gösteriyor ki, 19. Kurultay, İsmet Paşa tarafından çizilen bir rota üzerinde yürüyecek... Bu rotaya, henüz erken olmakla beraber, «bir telifçi *yol» damgası vurulabilir.* İnönü'nün, CHP'nin sosyalist parti olmayacağından bahseden sözlerinin büyük alkışlarla mukabele görmesi, delegelerdeki genel kanıyı ortaya koyacak nitelik taşıyor.»

Çeşitli eğilimlerdeki yazarların değerlendirmeleri de açıkça göstermektedir ki, 19. CHP Kurultayı'nın seçtiği yol «telifçi yol»dur ve bunun halk dilindeki ifadesi de şöyledir: «Ne sağcıyız ne solcu, futbolcuyuz futbolcu!»

Oğlanlara karşı savaş!

Sabah sabah aralarında mini etekli kadınların da bulunduğu bir yığın acayip kıyafetli adamın sırtlarındaki âlet edavatla camie doluştuğunu gören mü'min cemaat, evvelâ ne olup bittiğini anlamayarak şaşırmışsa da, bilahare bunların sinemacı taifesinden olup «Kâtibim» namındaki bir filmin «aşk sahnelerini» çevirmek üzere camie gelmiş bulundukları öğrenilince, hazır bulunanlar *galeyana gelerek mini etekli karıları da, onlara pat*ronluk eden zevatı da, oğlan artistleri de (Zeki Müren kastediliyor) apar topar püskürterek takım taklavatlariyle birlikte yüzlerine tükürüp camiden kovmuşlardır.

(Bugün - 13.10.1968)

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdür: ALPAY KABACALI ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: CAĞALOĞLU, Başmusahip Sokak, Emek Han, 16/31 - İSTANBUL ● Telefon: 27 81 05 ● Posta Kutusu 934 — SİRKECİ - İSTANBUL ● Ankara temsilciliği: Tel. 13 40 20 ● Dizgi: SON SAAT, Baskı: VATAN MATBAASI ● Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM — Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 84 İSTANBUL, Tel: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira. ● İlân: Santimi 25 Lira: yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir.. ● Tek sütun üzerine 5 santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir . . .